

VŠE, CO POTŘEBUJETE VĚDĚT O FONDECH
TRADICE DÁRCOVSTVÍ JEDNOTLIVCŮ V ZEMÍCH VISEGRÁDU

Žijeme z toho, co získáme, ale žijeme tím, co dáme.

Winston S. Churchill

OBSAH

Úvod	5
Pamětní a dárcovské fondy v zemích Visegrádu	6
Polsko	7
Pamětní fond Marie Sienkiewiczové	8
Vzdělávací nadace Chmielek	10
Dobročinný fond celebrit	13
Pamětní fond Grażyny Gęsické	15
Česká republika	18
Fond Miroslava Dušánka	19
Nadání Josefa, Marie a Zdenky Hlávkových	21
Fond manželů Horových	24
Stipendijní fond Renesance	26
Slovensko	29
Törökův fond	30
Fond Bona via	31
Fond Cyrila Gazdaricy	33
Fond Lavičky	35
Fond Corgoň konto	38
Maďarsko	41
Nadace Julia Rezlera	42
Nadace Katalin Palmer	45
Szegedská nadace	47
Nadace Józsefa Gőbölyöse „Somy“	50
Příklady filantropie v západní Evropě	53
Nadace Heinricha Bölla	54
Pamětní fond princezny Diany	56
Nadace Gregoria Maraňóna	58
Nobelova nadace	60

ÚVOD

Přijměte pozvání na výpravu do poutavého světa pamětních fondů a jiných počinů na poli filantropického dárcovství jednotlivců ve visegrádských zemích. V zemích se složitou, násilnou minulostí, jako v prostoru Visegrádu, hráli místní filantropové a mecenáši vždy roli těch, kdo dlouhodobě obnovovali, spojovali a rozvíjeli místní společenství. Akademie rozvoje filantropie v Polsku ve spolupráci s organizacemi z Maďarska, z České republiky a ze Slovenska se rozhodla poukázat na příklady pamětních fondů a příběhů dárců a mecenášů s nadějí, že budou inspirovat další.

Pamětní fondy mají v této části Evropy dlouhou tradici. Jsou zdrojem dlouhodobé podpory veřejně prospěšných projektů, na kterých jejich dárcům záleží, díky tomu, že se trvale vložené prostředky fondu bezpečně investují a dobročinné cíle fondu se realizují z jeho výnosů.

Pamětní fondy mohou dárci zřídit ve spolupráci se zkušenými, stabilními neziskovými organizacemi s celostátní působností nebo ve spolupráci s místními nadacemi nebo sdruženími. Na zřizování pamětních fondů na podporu místních společenství se specializují tak zvané „komunitní nadace“, které se v současnosti řadí mezi nejrychleji rostoucí organizace na světě. Komunitní nadace jsou organizace, které spravují dobročinné fondy, které jim svěří jednotlivci, rodiny nebo instituce. Výnosy z fondů se rozdělují podle toho, co je v dané komunitě potřeba.

Vydáním publikace s příklady filantropického dárcovství jednotlivců, rodin a institucí chceme inspirovat potenciální dárci k tomu, aby si také zřídili pamětní fond. Doufáme, že osobní příběhy, o kterých bude řeč, pomohou vytvořit nové „živoucí památníky“, které současným dárcům a mecenášům pomohou naplnit jejich vize a sny a které se zároveň stanou zdrojem dlouhodobé podpory zásadních aktivit ve veřejném prostoru.

PAMĚTNÍ A DÁRCOVSKÉ FONDY V ZEMÍCH VISEGRÁDU

VŠE, CO POTŘEBUJETE VĚDĚT O FONDĚCH
TRADICE DÁRCOVSTVÍ JEDNOTLIVCŮ V ZEMÍCH VISEGRÁDU

POLSKO

PAMĚTNÍ FOND MARIE SIENKIEWICZOWÉ

Pamětní fond Marie Sienkiewiczowé založil Henryk Sienkiewicz v roce 1889 vkladem 15 tisíc rublů. Grant z něj získalo na dvacet vynikajících polských spisovatelů a básníků. Fond fungoval do roku 1918, kdy došlo následkem První světové války ke znehodnocení rublu.

Henryk Sienkiewicz

Henryk Sienkiewicz byl smrtí své ženy Marie, která podlehla vleklé nemoci, hluboce zasažen. Když od anonymního dárce obdržel 15 tisíc rublů, rozhodl se, že peníze využije na podporu nemocných umělců, a zřídil Pamětní fond Marie Sienkiewiczowé. Z fondu se každý rok hradila nákladná léčba známých polských umělců, jako byli Józef Rapacki, Maria Konopnická, Stanisław Wyspiański, Stanisław Przybyszewski, Gustaw Daniłowski, Stanisław Witkiewicz a Kazimierz Tetmajer. Sienkiewiczův fond umožnil rozvoj polské literatury ve dvacátých letech dvacátého století.

Henryk Sienkiewicz se narodil ve zchudlé statkářské rodině. Po studiu práv, historie a filosofie ve Varšavě pracoval jako novinář a hodně cestoval. Na cestách do Spojených států, Francie, Řecka, Itálie, Španělska a dokonce do Zanzibaru napsal celou řadu povídek a románů. Sienkiewicz rád pomáhal. A nejen přátelům, ale i cizím lidem, kterým se často dostalo pomoci nejen finanční – Sienkiewicz například využíval svých kontaktů při prodeji děl chudých malířů. Jeho filantropické aktivity mu získaly všeobecnou vážnost. Jeho vnuk vzpomíná:

Jednou někdo dědečkovi ukradl ve Varšavě hodinky. Protože byla zrovna okurková sezóna, zpráva se dostala do novin. Druhý den někdo klepe v kuchyni na dveře. Byl to malý kluk, předal balíček a utekl. V balíčku byly hodinky a vzkaz: Jsem zloděj, ale také vlastenec a polského spisovatele bych neokradl.

Po pětadvaceti letech práce se Sienkiewicz stal nejznámějším polským spisovatelem. Společnost vyjádřila svůj vděk v roce 1900, kdy během jubilejních oslav získal Sienkiewicz zámeček v Oblęgorku, kde trávil léto. V roce 1905 byl oceněn mezinárodně a získal Nobelovu cenu za literaturu.

Od roku 1880 Sienkiewicz jezdil po nejlepších sanatoriích Evropy, aby se žena vyléčila z tuberkulózy. Po její smrti pobýval v rakouských, italských a francouzských sanatoriích.

Když 10. prosince 1888 Sienkiewicz dokončil svou slavnou románovou trilogii, obdržel 15 tisíc rublů a dopis. Jak později napsal Janczewské: „Dopis neobsahoval jméno dárce, bylo v něm napsáno jen: od Michała Wołodjowského¹ pro Henryka Sienkiewicze.“ Dopis obsahoval místa tří obležení, které autor popsal: Zbaraž, Częstochowa a Kamieniec a moto Wołodjowského: „To nic“. Sienkiewicz peníze nepřijal, ale protože si je anonymní dárce nikdy nevzal zpět, založil v roce 1889 Pamětní fond Marie Sienkiewiczové při Vzdělávací akademii v Krakově.

Maria Sienkiewiczowa

Hlavním cílem fondu bylo financování stipendií pro spisovatele a umělce nakažené tuberkulózou. Z fondu se každý rok u příležitosti výročí úmrtí Marie rozdělovaly granty nemocným spisovatelům, malířům, hudebníkům a jejich rodinám. Za dvacet let existence (1889–1918) fond podpořil mimo jiné významné osobnosti, jako byli Józef Rapacki, Maria Konopnická, Stanisław Wyspiański, Stanisław Przybyszewski, Gustaw Daniłowski, Stanisław Witkiewicz a Kazimierz Tetmajer. Profesor Ludorowski poukázal na to, že do Pamětního fondu Marie Sienkiewiczové přispěli další dárce, například bohatá ukrajinská statkářka Maria Czosnowská („*Studia Sienkiewiczowskie*“, t. I, Lublin 1998).

Pamětní fond Marie Sienkiewiczové pomohl zachránit životy mnoha polských umělců, kteří obohatili literaturu a umění počátku 20. století. Bez podpory fondu by nikdy nevznikly překrásné malby a grafiky sentimentálních mazovských krajinek Józefa Rapackého, povídky a básně Marie Konopnické, skvělé divadelní hry Wyspiańskiego, dekadentní díla Przybyszewského ani Tetmajerovy povídky.

Dnes je postoj Henryka Sienkiewicze inspirací pro filantropii a vzájemnou pomoc umělců v Polsku i v zahraničí. Aktivitu umělců, spisovatelů a hudebníků v současné době podporuje celá řada organizací (a jak k tomu v písni dodává Soyka *Žít neznamená jenom brát*).

Zdroj:

KORNIŁOWICZÓWNA, Maria. *Onegdaj: opowieść o Henryku Sienkiewiczu i ludziach mu bliskich*. Wyd. 3. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1978.

KRZYŻANOWSKI, Julian. *Henryk Sienkiewicz*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1972.

1. Postava ze Sienkiewiczovy románové trilogie.

VZDĚLÁVACÍ FOND CHMIELEK

Vzdělávací fond Chmielek byl založen v malé vsi Chmielek (1300 obyvatel) na jihu Lublinského vojvodství. Fond byl zřízen 5. října 2009 při Biłgorajské komunitní nadaci vkladem základního jmění 5 tisíc zlotých. Od té doby fond každoročně na své aktivity získá asi 10 tisíc zlotých.

Vzdělávací fond Chmielek je svázán se zajímavou historickou postavou Edwarda Błaszczaka, jehož jméno se k Chmielku váže z doby Druhé světové války. Místní obyvatelé inspirovaní Błaszczakovým životem zřídili na jeho počest a památku fond. Fond finančně podporuje také patronův syn, Waldemar Błaszczak, který každý rok uhradí tři stipendia.

Edward Błaszczak

Poručík Edward Błaszczak, přezdíváný „Hrom“, byl synem polského povstalice a poslance Druhé polské republiky. Po dokončení práv vstoupil do armády jako velitel oddílu. Za druhé světové války byl zajat Němci a až do propuštění v roce 1942 vězněn poblíž Lvova. Pak pobýval v Chmielku, kde se přidal k partyzánskému hnutí a velel padesátičlenné jednotce „Hrom“. Odtud později jeho pseudonym. Díky jeho výjimečné osobnosti se mu podařilo skloubit demokratické rozhodování s vojenskou kázní a disciplínou. Jednotka „Hrom“ spolupracovala úzce s místními obyvateli a se sovětskými oddíly.

Vojenské úspěchy a spolupráce s místními lidmi mu získaly popularitu v regionu. Mimo jiné také spolupracoval se skupinou Židů, kteří se skrývali v nedalekém okolí, zajistil jim zbraně, náboje a informace. Jako pravý demokrat se spřátelil s místními dělníky a farmáři a pomáhal jim v těžkých časech. Postupem času se „Hrom“ stal v kraji legendou. Díky pomoci vděčných sousedů se mu podařilo vyhnout se dalšímu německému zajetí a věznění, ve kterém skončil jeho otec i bratr. Doktor Zygmunt Klukowski, známý historik této oblasti, napsal v roce 1948: „Hrom“ byl výjimečný voják, kterého nadřizení chovali v úctě. V době konspirace byl povýšen z kadeta na poručíka. Spjoval v sobě disciplínu s obrovským nasazením, odvahou a velíci schopnostmi. O své vojáky se staral a ti mu opláceli oddaností.

Když se v roce 1991 stal Zbigniew Sokal ředitelem školy v obci Chmielek, rozhodli se místní uctít památku Edwarda Błaszczaka a pojmenovali po něm školu. Škola se v následujících letech dynamicky rozvíjela, místní na ni byli pyšní a všiml si jí i Waldemar Błaszczak, Edwardův syn.

„Chmielek sehrál v životě mého otce zásadní roli: tam se přidal k partyzánům. Když po něm pojmenovali místní školu, rozhodli jsme se se ženou, že pozveme děti z Chmielku na prázdniny k nám do Kołobrzegu. Pokračující handicap našeho syna bohužel neumožnil tuto tradici rozvíjet,“ vzpomíná syn Edwarda Błaszczaka, který se rozhodl otci založit ve spolupráci s ředitelem školy, s učiteli a žáky pamětní fond.

CFO – Vzdělávací fond Chmielek byl zřízen 5. října 2009 vkladem základního jmění 5 000 zlotých. „Otec podporoval nadané a aktivní děti, protože sám pocházel z vesnice, stejně jako žáci školy v Chmielku. Jsem hrozně rád, že jsme Vzdělávací fond Chmielek založili, protože jsme teď schopni právě těmto dětem nabídnout tři stipendia ročně,“ říká Waldemar Błaszczak.

Smysl fondu souvisí s aktivitami Edwarda Błaszczaka v Chmielku a zaměřuje se na pomoc talentovaným mladým lidem: rozvíjí vzdělávací aktivity základní školy poručíka Edwarda Błaszczaka v Chmielku, převážně úhradami školního vybavení, akcí, výletů a dalších iniciativ.

Otec podporoval nadané a aktivní děti, protože sám pocházel z vesnice, stejně jako žáci školy v Chmielku. Jsem hrozně rád, že jsme Vzdělávací fond Chmielek založili, protože jsme teď schopni právě těmto dětem nabídnout tři stipendia ročně.

Waldemar Błaszczak

Waldemar Błaszczak financuje každý rok 3 stipendia ve výši 700 zlotých, které formou grantu poskytuje Vzdělávací fond Chmielek. Celkem 9 studentů tak zatím získalo finanční podporu ve výši 6 300 zlotých, které jim umožnily reprezentovat školu v nejrůznějších soutěžích. Zakladatelé fondu doufají, že až studenti dokončí vzdělání, pomohou na oplátku zase ostatním a podpoří stipendijní program fondu. V současné době studenti a jejich rodiny fond aktivně podporují daňovými asinacemi ve výši 1 % daně z příjmu fyzických osob, což fondu vynáší pár tisíc zlotých ročně (přes 5 900 zlotých v roce 2011).

Fond spravují lidé spjatí se školou v Chmielku, tedy ředitel školy, učitelé, žáci a rodiče. Kromě udělených stipendií fond zakoupil dva dataprojektory, dvoje reproduktory pro připojení na počítač, sportovní vybavení pro školu a hračky pro školku. „Školka v Chmielku byla zavřena 28 let. 1. září 2010 jsme ji znovu otevřeli pro čtyřleté a pětileté děti. Část vybavení se nakoupila z fondu,“ říká Zbigniew Sokal.

Fond získává kolem 10 tisíc zlotých ročně. Hlavní výzvou je pro něj další rozvoj stipendijního programu, který podporou dětí z Chmielku nabízí místním příležitost růst a rozvíjet se.

Zdroj:

Archiv základní školy v Chmielku a rozhovory se členy fondu
a Waldemarem Błaszczakem.

DOBROČINNÝ FOND CELEBRIT

Dobročinný fond celebrit podporuje významné projekty v sociální oblasti a propaguje veřejně prospěšné aktivity známých osobností. Díky předchozím kolům soutěže Charitativní osobnost roku, dárcům a hostům benefičních plesů se fondu, který spravuje Akademie rozvoje filantropie v Polsku, podařilo získat přes 300 tisíc zlotých. Část prostředků se používá na stávající aktivity a naplňování poslání fondu a část se dlouhodobě investuje a zhodnocuje pro dobročinné účely v budoucnosti.

V letech 2009–2011 fungoval Dobročinný fond celebrit na základě interaktivního hlasování uživatelů (po vzoru stanice Music Box) s cílem podporovat sociální integraci dětí s poruchami sluchu. Prostředky se na základě výsledků hlasování veřejnosti rozdělávaly v otevřených grantových kolech. Z fondu tak ve dvou kolech získalo 10 neziskových organizací z celého Polska grant ve výši 10 tisíc zlotých.

Vítězové soutěže „Charitativní osobnost roku“ na výročním dobročinném plese

Díky poskytnutým grantům:

- 128 dětí s poruchami sluchu se zúčastnilo vzdělávacích seminářů zorganizovaných v rámci projektů podpořených z fondu Music Box
- 9 nadaných studentů s poruchou sluchu získalo stipendium
- vyšla první polská vzdělávací příručka řeči pro dvouleté děti s poruchou sluchu využívající znakovou řeč
- proběhlo 319 hodin školení a specializovaného vzdělávání pro děti s poruchami sluchu a jejich rodiče
- vzniklo 5 vzdělávacích filmů pro rodiče dětí s poruchou sluchu a 3 vzdělávací filmy přímo pro děti, především s tematikou bezpečnosti na internetu
- 8 dětí ve věku 1 až 7 let s kochleárními implantáty mělo k dispozici individuální rehabilitaci sluchu a řeči

- 20 teenagerů s poruchami sluchu se mohlo zúčastnit fotografických dílen a výstavy „Fotky v tichu“
- vznikl první slovník znakové řeči a polštiny o fotbalu
- 200 lidí s poruchou sluchu se mohlo zúčastnit speciálního koncertu
- vzniklo 7 instruktážních filmů pro rodiče dětí s poruchami sluchu
- proběhl festival filmu mladých autorů s poruchami sluchu a vznikl malý slovník ve znakové řeči, který propaguje filmy vzniklé na filmových dílnách

Akademie rozvoje filantropie v Polsku nastavila transparentní pravidla rozdělování prostředků fondu. Za tímto účelem Akademie svěřila správu fondu zvlášť sestavené komisi, složené z uznávaných a vážených představitelů médií, podnikatelů a neziskových organizací.

Naše dcera Zosia dostala v prosinci knížku „Znakování pro prťata“ a byl to hit. Je to krásná, barevná publikace, příběhy jsou zajímavé a srozumitelné. Dcerka si z knížky udělala úplně všechna cvičení a používala ji pořád dokola, učila se znakovat a chtěla další kvízy a hádanky. Podle mého by měli vydat pokračování. Všem dětem i dospělým ji můžu jedině doporučit.

Matka dvouleté Zosii, která se účastnila projektu „Znakování pro prťata – praktická příručka znakové řeči pro dvouleté děti“, který realizovala Nadace pro lidi s poruchami sluchu a znakovou řeč

Vzhledem k dynamicky se proměňujícímu společenskému kontextu a vzrůstající potřebě dalších sociálních skupin se Akademie rozhodla rozšířit aktivity fondu. Název fondu se v roce 2012 změnila na Dobročinný fond celebrit a prostředky se využívají na podporu smysluplných aktivit v sociální oblasti. Proč Dobročinný fond celebrit? Protože bez zapojení mediálních osobností, jejichž dobročinné počiny každý rok propagujeme, by fond vůbec neexistoval. Proto jsme se rozhodli, že o tom, kdo dostane ve 4. kole grant, budou rozhodovat hvězdy samy. Každý vítěz dostane šek na 10 tisíc zlotých, kterým bude moci podpořit dobročinnou iniciativu podle vlastního výběru. Jsme přesvědčeni o tom, že lidé s tak dobrým srdcem vyberou a podpoří ty nejlepší projekty.

Zdroj:

Akademie rozvoje filantropie v Polsku

PAMĚTNÍ FOND GRAŻYNY GĘSICKÉ

Pamětní fond Grażyny Gęsické byl založen roku 2010 ~~okladem~~ **kladem 49 tisíc zlotých. Fond hradí stipendijní program pro mladé místní lídry v celém Polsku. V roce 2011 fond podpořil 10 mladých aktivistů.**

Tragická smrt Grażyny Gęsické při leteckém neštěstí u letiště Smolensk 10. dubna 2010 představuje pro veřejný život v Polsku obrovskou ztrátu. Přátelé a kolegové, kteří s ní pracovali na regionálním a místním rozvoji, založili k připomínce a uctění její památky Pamětní fond Grażyny Gęsické. Jedná se o jeden z nejcennějších aktů individuální filantropie, o „živoucí památník“ jejích myšlenek a hodnot. Fond naplňuje své poslání prostřednictvím stipendijního programu pro mladé místní lídry.

Grażyna Gęsická

Grażyna Gęsická byla polská socioložka a politička, ministryně regionálního rozvoje a poslankyně parlamentu. V 80. letech minulého století vstoupila do hnutí Solidarita a byla vyšetřována komunistickou tajnou policií (Służba Bezpieczeństwa), zatímco organizovala Dělnickou univerzitu Solidarity v Mazovsku a také na ní přednášela. V 90. letech pracovala jako expert na místní a regionální rozvoj pro Evropskou komisi, Světovou banku, polskou vládu, polskou Nadaci na podporu rozvoje malého a středního podnikání a jako koordinátor programu Phare „Místní iniciativa sociálního a ekonomického rozvoje“. Postupem času si získala všeobecné uznání v hlavním městě i v místních komunitách. Díky její práci v Polsku vznikla síť Agentur regionálního rozvoje, které dodnes napomáhají rozvoji místního podnikání. Někteří místní lídry, kteří se podíleli na práci spojené s Agenturou (například Irena Gadaj z Biłgoraj ARR), později aktivně pomohli při zakládání Pamětního fondu Grażyny Gęsické. V roce 2001 byla Gęsická jmenována prezidentkou Polské agentury regionálního rozvoje a v roce 2005 Ministryní regionálního rozvoje. Zemřela při

leteckém neštěstí u letiště Smolensk 10. dubna 2010. Šest dnů na to byla in memoriam dekorována Velkokřížem Řádu Polonia Restituta a čestným titulem „Za zásluhy o Podkarpatské vojvodství“. *„Šlo jí hlavně o lidi, ne o čísla a politiku. Byla to přímá, zemitá osobnost. V oblasti politické ekonomie byla velmi moderní a inovativní. Dobře chápala role podnikatelů, samosprávy, neziskových organizací a krajů ve fungování země. Takových lidí*

potřebujeme v naší politice víc. Byla vždycky optimistická, bez ohledu na to, co se právě dělo v jejím osobním nebo profesním životě. Byla náročná na sebe i na spolupracovníky, kteří si jí nesmírně vážili,“ vzpomíná Jerzy Kwieciński, člen správní rady Pamětního fondu Grażyny Gęsické.

Při prvních schůzkách začali zakladatelé fondu shromažďovat základní kapitál, který je dnes bezpečně investován. Aktivity fondu se financují z výnosů. Základní jmění fondu ve výši 49 tisíc zlotých bylo složeno z darů jednotlivců a institucí.

Máma vždycky věřila obyčejným lidem. Ne těm nahoře, těm kteří mají moc změnit svět, ale těm, kteří žijí v malých městech a na vesnicích a kteří dokážou svým nadšením a přesvědčením hory přenášet. Taková totiž byla ona sama. Narodila se na malém městě Ryn v oblasti Mazury, ale díky své energii, odhodlání a síle získala postavení, které jí umožnilo pomáhat nejen místním, ale lidem v celé zemi. Nikdy nezapomněla, odkud pochází, a vždycky podporovala místní aktivity a vážila si lidí, kteří byli ve své komunitě aktivní.

Klara Gęsicka

Dary získané do fondu jsou z převážné většiny určeny na stipendia pro mladé lidi z malých měst a obcí, kteří se zúčastní soutěže „Mladý lídr“. Cílem programu je nabídnout rovné příležitosti mladým lidem, kteří se dobrovolně angažují ve své komunitě nebo se stávají lídry místních změn. Vítězové soutěže obdrží stipendium Grażyny Gęsické. První kolo programu proběhlo v roce 2011, grant získalo 10 místních lídrů. Soutěž organizuje Akademie rozvoje filantropie v Polsku ve spolupráci s Centry pro místní aktivity a partnerskými organizacemi, které působí přímo v dotčené komunitě příslušného soutěžícího.

„Jsem moc ráda, že mamčin fond pomůže mladým lidem uvědomit si, jak cenné je jejich snažení, a že si ho někdo všimá a oceňuje ho,“ říká dcera Klara Gęsická.

Fond poskytuje finanční podporu mladým lidem, kteří jsou aktivní ve své komunitě, v regionu nebo ve škole. Stipendium má zásadní význam pro jejich další působení v roli aktivistů, kteří zpravidla pocházejí z chudších rodinných poměrů a nemohou si dovolit nést všechny náklady spojené s prací v komunitě. Stipendium je také pobídkou k tomu, aby nadále žili v souladu s hodnotami, které byly důležité pro

Grażynę Gęsicką. Do budoucna budou pro fond výzvou jak zaujmout nové místní lídry a aktivisty, kteří budou se své komunitě aktivní.

Mimo jiné bude fond také podporovat a propagovat zakládání pamětních fondů v Polsku jako zásadní formát filantropického dárcovství jednotlivců, které odráží hodnoty dárců, rozvíjí jejich prestiž a vytváří jim „živoucí památník“. Díky webovým stránkám (například www.funduszwieczysty.pl) a díky neziskovým organizacím (například komunitním nadacím) přispěje podpora zakládání pamětních fondů formování odpovědné a sebevědomé občanské společnosti.

Zdroj:

Akademie rozvoje filantropie v Polsku,
rozhovory se spolupracovnicí Grażyną Gęsicką.

VŠE, CO POTŘEBUJETE VĚDĚT O FONDECH
TRADICE DÁRCOVSTVÍ JEDNOTLIVCŮ V ZEMÍCH VISEGRÁDU

ČESKÁ REPUBLIKA

FOND MIROSLAVA DUŠÁNKA

Fond Miroslava Dušánka byl založen při Ústecké komunitní nadaci v roce 2009 pro lidi s poruchami zraku, kteří žijí v Ústeckém kraji. Fond založila Helena Beranová, neteř Miroslava Dušánka, slepce, který přes svůj handicap dokázal žít plnohodnotným životem. Vždy kladl své rodině na srdce, jak je důležité pomáhat lidem s podobným handicapem. Přání pana Dušánka se plní prostřednictvím fondu, který nese jeho jméno. Z fondu se každoročně v otevřeném grantovém kole podporují průměrně tři projekty celkovou částkou 50 tisíc korun.

Miroslav Dušánek

Příběh fondu Miroslava Dušánka začal před více než dvaceti lety ve třídě, kde stávající manažerka Ústecké komunitní nadace pro vztahy s dárci seděla v lavici vedle spolužáka, který se stal ředitelem firmy IZOLACE BERAN s.r.o.. Spolupráce s nadací začala o pár let později, v době, kdy firmu řídil Zdeněk Beran starší a pověřil svou manželku Helenu Beranovou spoluprací s Ústeckou komunitní nadací. Psal se rok 2003 a středně velká rodinná firma IZOLACE BERAN s.r.o., která se specializovala na stavební izolace, poskytla nadaci dar několika tisíc korun. Peníze se v otevřených grantových kolech rozdělily na projekty neziskových organizací nejrůznějšího zaměření. V roce 2008 se však Helena Beranová rozhodla podniknout krok, který byl v regionu zcela mimořádný a ojedinělý, a založila při Ústecké komunitní nadaci fond na památku svého slepého strýce. Trvalo téměř rok, než se podařilo dotáhnout všechny formální náležitosti a vyhlásit první grantové kolo. V té době se také na scéně objevuje syn manželů Beranových, který dostává na starost rozhodování v rodinném podniku, a stává se tak jedním z lidí, kteří mají hlavní slovo při rozhodování, kolik peněz do fondu každoročně poputuje. Zdá se, že dlouhodobá osobní vazba v kombinaci s poctivou a profesionální péčí o dárci se může přetavit do fondu, který dokáže naplnit očekávání dárců a proměnit jejich představy ve skutečnost.

Pro paní Beranovou, zakladatelku Fondu Miroslava Dušánka, byl fond vždy velmi osobní a citlivou záležitostí a nejspíš takový zůstane už napořád. Zároveň se však jedná o značně sofistikovaný a profesionální nástroj podpory lidí s poruchami zraku v našem regionu. Výsledky, kterých fond svou podporou dosáhl, se pro dárci staly přesvědčivou motivací k tomu, aby své dary zvýšili z tisíců na desítky tisíc korun.

Posláním fondu Miroslava Dušánka je zlepšovat kvalitu života lidí s poruchami zraku, a tak uctít památku Miroslava Dušánka, slepce, který přes svůj handicap dokázal žít plnohodnotným životem a který vždy kladl své rodině na srdce, jak je důležité pomáhat lidem s podobným handicapem.

Fond své poslání naplňuje prostřednictvím několika aktivit – podporou různých organizací, které pracují s lidmi s poruchami zraku, od neziskových organizací, přes školy a rodiny, které pečují o děti s poruchami zraku. Ze široké škály možností vybrali přizvaní odborníci a paní Beranová konkrétní aktivity, na které fond zaměří svou pozornost – podpora studentů s poruchami zraku v posledních letech studia základních a středních škol, aby dokázali pokračovat v následném vzdělání a tím zvýšili svou šanci uspět v běžné společnosti a na trhu práce.

Zdroj:

<http://komunitninadace.cz/fondy/fondy-ustecke-komunitni-nadace/fond-miroslava-dusanka/#c287>

NADÁNÍ JOSEFA, MARIE A ZDENKY HLÁVKOVÝCH

Nadání Josefa, Marie a Zdenky Hlávkových je vůbec nejstarší česká nadace, kterou doktor Josef Hlávka zřídil svou závětí 25. ledna 1904. Znamý český architekt a stavitel Josef Hlávka na sklonku života odkázal veškerý svůj majetek nadaci, která měla podporovat vědecké, literární a umělecké úsilí českého národa a pilné a nadané studenty pražských univerzit prostřednictvím stipendií, aby se mohli plně soustředit na vzdělání, které je základem jejich budoucnosti a budoucnosti národa. Nadání Josefa, Marie a Zdenky Hlávkových je nejen nejstarší česká nadace, ale také jediná nadace s nepřerušenou tradicí, která přežila nástrahy nacismu i komunismu.

Josef Hlávka se narodil 15. února v Přešticích. Otec byl řadový úředník. Když si rodina uvědomila, že syn má talent, dopřála mu nejlepší dostupné vzdělání – střední školu v Klatovech, Technickou univerzitu v Praze a slavnou Akademii výtvarných umění ve Vídni. Na pražské škole se věnoval stavebním konstrukcím, ovšem v hlavním městě monarchie přesešel na architekturu. Po dokončení studií získal tříleté státní stipendium, aby na zkušenou procestoval Evropu. Po návratu se stal velmi úspěšným stavitelem. V letech 1860–1869 jeho stavební firma postavila 142 budov. Hlávka již za života podporoval rozvoj vědy a umění částkou téměř 1,5 milionů korun. Pomáhal školám, chudým studentům, vydavatelům knih. Svou nadaci Hlávka zřídil závětí datovanou 25. ledna 1904 po smrti své druhé ženy Zdenky. Nadace nese jména obou jeho zesnulých manželek. Hlávka v závěti nadaci odkázal všechn svůj movitý i nemovitý majetek, který byl ve své době oceněn na 4 655 282 korun a 20 haléřů. V přepočtu na dnešní ceny by se majetek pohyboval mezi jednou a půl a dvěma miliardami korun.

Aktivity nadace jsou úzce spjaty s proměnami české společnosti v průběhu dlouhé a nepřerušené historie nadace. Společenské změny významně zasáhly do pojetí a aktivit nadace, zvláště v letech 1939 a 1948. Po vzniku první republiky v roce 1918 bylo možné se držet původní koncepce nadace, jak ho definoval Josef Hlávka ve své závěti, a vlastní práce nadace tak probíhala v souladu se zakládajícími dokumenty nadace. Nadace byla jediným dědicem veškerého majetku Josefa Hlávky, který měl být využit ve službách vzdělávání českého národa. Konkrétně měla nadace podpořit Českou akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze, studentské koleje českých vysokých škol pražských a Ekonomický institut.

Bez ohledu na finanční a ekonomický propad způsobený První světovou válkou, který majetek nadace částečně znehodnotil, se aktivity nadace v letech 1904 a 1939 zdárně rozvíjely a pro českou společnost a vzdělanost představovaly významný přínos. Vezmeme-li v úvahu jen ubytování tří a půl tisíce univerzitních studentů zdarma na Hlávkových kolejích, umožnila činnost nadace zformování části české elity, jejíž pozitivní vliv na společnost je možné sledovat prakticky až do dnešního dne. Význam odkazu Josefa Hlávky a vlastní práce

nadace do roku 1939 zásadně ovlivnila existenci a fungování nadace po roce 1945. V roce 1953 byly všechny české nadace zrušeny usnesením vlády s jedinou výjimkou – Hlávkově nadaci byla umožněna formální existence, byť s výrazně okleštěným zaměřením na národní historii a zlomkem původního majetku. V roce 1954 byl rozpuštěn Ekonomický institut za tragických okolností. Studenti pražských univerzit přišli o Hlávkovy koleje, které přešly do vlastnictví Československé socialistické republiky. Až do roku 1989 se Hlávkově nadaci opakovaně podařilo vyhnout zrušení, poslední pokus proběhl v roce 1987. V 50. letech se to dařilo díky významným českým vědcům, kteří se podle statutu střídali ve statutárních orgánech nadace, a díky dalším vlivným příznivcům nadace, v roce 1987 to bylo díky záštitě Českého vysokého učení technického.

Toto „Nadání“, zřízené nejdéle do dvou roků od úmrtí zakladatele, má ten jediný úkol, aby svými každoročně vykázanými čistými příjmy, po úhradě všech legatárních a statutárních povinností a dle přesných ustanovení přiloženého „Statutu“ podporovalo... V první řadě, a sice podílem 70 %, veškerou vědeckou, literární a uměleckou činnost národa českého a učinilo výsledky této činnosti, jakož i výsledky veškeré vědecké činnosti světové, kulturnímu životu národnímu tak přístupnými, aby mohl z nich ve všech směrech výkonné své činnosti přímo těžiti.

V druhé řadě, a sice podílem 30 %, snaživé a způsobilé studenty vysokých škol pražských tím způsobem, aby poskytnutím částečného, bude-li to možné, úplného zaopatření se mohli plnou svou silou věnovati výhradně jen úplnému svému vzdělání, na kterém se jak jich vlastní, tak i budoucnost celého národa zakládá.

citát ze závěti Josefa Hlávky

Revoluční změny v listopadu 1989 umožnily plnou restituci Hlávkova odkazu a znamenaly obnovu nadace v podpoře studentů pražských univerzit, nadaných vědců a umělců, jakož i v rozvoji české společnosti a ekonomiky prostřednictvím Ekonomického institutu J. Hlávky.

Stávajícím posláním nadace je podpora vědeckého, literárního a uměleckého úsilí Českého národa, přispívání k naplňování kulturních potřeb a podpora potřebných a talentovaných studentů českých univerzit v Praze v souladu s odkazem zakladatele nadace. Poslání Ekonomického institutu Josefa Hlávky navíc zahrnuje podporu veškerého úsilí, které vede k šíření znalostí a získávání zkušeností, jež umožní českému národu obstát v ekonomické soutěži se zbytkem Evropy. Nadace poskytuje granty na vědecké, literární a umělecké aktivity výhradně podporou potřebných, talentovaných a schopných jednotlivců, kteří prokáží výjimečné předpoklady dosáhnout akademických, vědeckých nebo uměleckých cílů. Granty jsou tudíž poskytovány formou stipendií pro výjimečně nadané jednotlivce (ne pro instituce ani pro skupiny), a je možné z nich hradit cestovní náklady, vědeckou nebo uměleckou práci. Nadace také uděluje ceny a medaile Josefa Hlávky pro nejlepší studenty a absolventy. Udělení ceny je spojeno s udělením grantové podpory. V neposlední řadě pak nadace každoročně poskytuje granty, které rozvíjejí odkaz Josefa Hlávky podle aktuálních společenských změn, například podpora městu Přeštice na rozvoj vzdělání a kultury, střední škole v Klatovech na podporu talentovaných studentů, Technické univerzitě v Brně nebo Národnímu muzeu v Praze na doplnění muzejních sbírek. V současné době nadace disponuje jměním v celkové hodnotě 300 milionů korun a ročně rozdělí přes 4 miliony.

Zdroj:

archiv Hlávkovy nadace, články na internetu, wikipedia

FOND MANŽELŮ HOROVÝCH

Fond manželů Horových byl zřízen v roce 2006 Marií Horovou a Václavem Horou při nadaci Via. V roce 1937 utekla Marie Horová coby mladá dívka z Podkarpatské Ukrajiny do Prahy před sjednaným sňatkem. Po bezmála 70 letech se vrátila na místa, kde vyrůstala, a po této návštěvě se rozhodla prodat dům v Praze a ze stržených peněz podpořit místní děti. S manželem Václavem založili při nadaci Via fond, do kterého vložili půl milionu korun. Fond 5 let přispíval na vzdělání a osobní rozvoj dětí ze Zakarpatské Ukrajiny.

Marie Horová-Mišanič se narodila roku 1919 v obci Nižný Studený na Zakarpatské Ukrajině. Těsně před dovršením osmnáctého roku utekla z domova. Otec rozhodl, že ji provdá za bohatého sedláka, kterému zemřela žena, a tak potřeboval někoho, kdo by se mu postaral o malé děti. Marie se půjčila peníze od babičky a utekla do Československa, do Prahy.

Psal se rok 1937 a Marie se naštěstí v Praze ujala malá komunita Rusínů a sehnala jí práci. Pak přišla druhá světová válka a rok 1945, kdy se o všechny Rusíny začala zajímat Sovětská tajná policie, která je nuceně navracela do Sovětského svazu – většina z nich skončila na Gulagu. Marie požádala o pomoc českého přítele, číšníka v kavárně Platýz na Národní třídě. Přítel se rozhodl jí pomoci a nabídl sňatek. Vzali se 6. dubna 1946 a začali nový, společný život. „*Oba jsme pracovali v kavárně a po kouskách jsme šetřili. Po mnoha a mnoha letech jsme si koupili domeček na Bílé hoře a byli jsme tam šťastní,*“ shrnuje paní Horová 60 let společného života s Václavem Horou, vrchním číšníkem z kavárny Platýz, který zemřel v roce 2007.

Před oslavou diamantové svatby odcestovali manželé Horovi na místa, kde Marie vyrostla. Zázitek z Podkarpatské Ukrajiny byl tak silný, že je přiměl k mimořádnému činu. Po návratu do Prahy se rozhodli prodat svůj dům a darovat peníze na programy pro ukrajinské děti. „*Přáli bychom si, aby každé z nich vychodilo aspoň základní školu,*“ bylo prosté přání manželů Horových.

Manželé Horovi měli jasnou vizi. Chtěli podpořit chudé děti z regionů Volovec a Mižhirja, odkud pocházela paní Horová, přičemž se chtěli zaměřit na nadané děti, které měly potenciál něčeho dosáhnout, nejen přežít. V průběhu konzultací s právníkem, který jim radil při prodeji domu, především v tom, aby měli jistotu, že v něm budou moci v klidu dožít, se začali zajímat o možnost založit si vlastní nadaci. Když zjistili, jak je to náročné a komplikované, začali se poohlížet po existující nadaci s dobrou pověstí. Vybrali si nadaci Via a po třech měsících vyjednávání zřídili při nadaci Via Fond manželů Horových.

Horovi do fondu vložili půl milionu korun. Fond čtyři roky po sobě vyhlašoval otevřené grantové kolo. Předložené projektové žádosti posuzovala expertní komise složená ze zástupců nadace, organizace „Přátelé Pod-

karpatské Rusi“ a poslední slovo měla paní Horová. Fond byl otevřen dalším dárcům, a tak přitáhl pozornost dalších rodáků, třeba Marie Čeloudové z Mnichova, která do fondu vložila 100 tisíc korun. V průběhu 4 let fond podpořil 14 veřejně prospěšných projektů celkovou částkou 799 tisíc korun.

„Přáli bychom si, aby každé z nich vychodilo aspoň základní školu,“ bylo prosté přání manželů Horových.

Díky podpoře z fondu si třeba sirotčinec v Mukačevu nakoupil prvních osm počítačů a zavedl hodiny angličtiny a práce s počítačem. Těžce dostupná obec Ustí Čorná získala terénní mikrobuse, který zvládne svážet děti do školy prakticky v každém počasí. Základní škola v Kolčavě získala požadované vybavení, vznikl Domov na půl cesty v Užgorodu, díky kterému se sirotci odcházející z ústavní péče mohou postavit na vlastní nohy.

Minulý rok se paní Horová ocitla s otevřenou zlomeninou v nemocnici. Bylo jí 91 let. V jejím věku se zdravotní situace zhoršovala tak rychle, že na plány přesunout ji do hospice už nebyl čas. Po smrti paní Horové byla nadace Via vyzvána k účasti na dědickém řízení. Paní Horová odkázala závětí všechny svůj majetek nadaci Via.

Zdroj:

archiv nadace Via, článek Marka Šálka pro časopis Týden

STIPENDIJNÍ FOND RENESANCE

Stipendijní fond Renaissance zřídil v roce 2011 Martin Hausenblas při Ústecké komunitní nadaci. Úspěšný podnikatel se rozhodl změnit život, protože mu přinášel málo radosti. Zaujalo ho téma udržitelnosti a jako lokální patriot z Ústí se rozhodl založit stipendijní fond Renaissance, který umožňuje nadaným studentům z Ústí nad Labem studovat a získat zkušenosti v zahraničí, aby se pak mohli vrátit do regionu a naplno rozvinout svůj talent na poli ekonomickém, vědeckém, kulturním, společenském nebo politickém a přispět k rozvoji komunity. K naplnění těchto cílů se Martin rozhodl darovat do fondu 10 % svého ročního příjmu a 30 % veškerého majetku do fondu odkázat závětí.

Martin Hausenblas

Martin Hausenblas, osmatřicetiletý rodák z ústeckého regionu vlastní úspěšnou firmu Adler. Firma sídlí v Ústí nad Labem a prodává propagační textil po celém světě. V letech, kdy se firma rozbíhala, pracoval velmi tvrdě od časného rána pozdě do noci. Jednou po cestě domů málem přišel o život při autonehodě. To byla chvíle, kdy se v něm cosi zlomilo a kdy se zastavil. Rozhodl se, že změní své životní směřování. Odjel do Austrálie, aby si vyčistil hlavu, a pak strávil nějaký čas na Saharské poušti. Po návratu změnil postoj k životu i ke své firmě. Odstoupil z vedení firmy a část roku tráví v zahraničí, především studiem cizích jazyků. Na jedné z jeho výprav ho zaujalo téma udržitelnosti.

Po návratu do Ústí se začal zajímat o to, jakou má město vizi do budoucna. Zjistil, že žádnou. A tak zformuloval svou vlastní: Ústí nad Labem, město pro udržitelný život. Jakmile tuto vizi definoval, rozhodl se, že investuje své peníze, čas a nadání, aby ji postupně naplnil. Jedním z návazných rozhodnutí bylo stát se místním filantropem.

Při rozhodování o tom, čeho chce svým dárcovstvím Martin Hausenblas vlastně dosáhnout, sehrály roli dvě zásadní události. První byl příběh jeho neteře. Když jí bylo 15, svěřila se mu, že by chtěla být modelkou, ale nemůže, protože nemá 240 korun na vlak do Prahy, kde probíhal casting. Martin jí slíbil, že ji bude podporovat měsíční částkou 2 tisíce korun s tím, že kdyby se stala modelkou, peníze mu vrátí. Dnes žije neteř v New Yorku a je slavnou fotomodelkou. Jmenuje se Jana Knauerová. Po dvou letech vrátila všechny peníze.

Druhou byla změna, kterou sám zažil díky pobytu v zahraničí. Lidé, kteří pobývají v cizině a naučí se jazyk, získají sebevědomí a naučí se o sebe postarat. Vrací se jako někdo úplně jiný.

Člověk, který dokáže na svět pohlédnout v celé šíři, je jazykově vybaven, má kvalitní vzdělání a uvědomuje si vlastní hodnoty, je dle mého po návratu domů plně vybavený k tomu, aby se mohl úspěšně zapojit do ekonomického, vědeckého, kulturního, společenského nebo politického života ve svém regionu, v tomto případě v ústeckém kraji, a přispět k rozvoji místní komunity.

Martin Hausenblas

Martin Hausenblas přišel do Ústecké komunitní nadace s vizí podpořit takovou proměnu u více mladých lidí z ústeckého kraje. Nadace přidala k vizi své know-how, a Stipendijní fond Renaissance byl na světě.

Martin se rozhodl darovat 10 % svého ročního příjmu do vzniklého fondu. Po roce úspěšného fungování fondu se rozhodl odkázat závěti do fondu 30 % svého majetku. Fond je otevřen dalším dárčům, proto také není pojmenován po Martinovi. Už v průběhu prvního roku se zformovala skupina dárců, takže projekt nezávisel jen na jediné osobě. K dnešnímu datu se k fondu přidali tři drobnější dárči. Výše částky však není tak důležitá jako dlouhodobá povaha podpory. Fond je nastaven jako kombinovaný, s permanentní a dočasnou částí. Permanentní část se navyšuje 10 procenty z každého vkladu a zajišťuje kontinuitu a udržitelnost fondu. Plánovaný odkaz v Martinově závěti se také stane součástí permanentní části fondu. Ostatní prostředky fondu se každoročně rozdělují v otevřeném grantovém kole mladým lidem z ústeckého regionu, aby mohli vycestovat, naučit se jazyk, načerpat životní zkušenosti v zahraničí a získat lepší přístup ke vzdělání.

Fond za dva roky existence umožnil 16 mladým talentům studovat, zlepšit jazykové dovednosti a otrkat se v zahraničí – od západního pobřeží USA po východní Vietnam, od severního Finska po jižní Austrálii. Fond na programy vydal bezmála 50 tisíc dolarů.

Martin Hausenblas je přesvědčen, že každá investice do komunity přinese významný zisk. Jeden ze studentů, kteří právě dokončují doktorandské studium na prestižní univerzitě v Bostonu, nedávno napsal domů: „Až se vrátím do Ústí, bude ze mě odborník na autorská práva a intelektuální vlastnictví. Půjdu na

místní univerzitu a nabídnu jim právní konzultaci k tomu, jak by univerzita mohla vydělávat na všem, co tam bylo vytvořeno a vzniká.“

Fond zatím každý rok vyslal osm studentů. Martinův velký sen do budoucna je každoročně vyslat 45 stipendistů – pro představu: jeden plný autobus.

Zdroj:

archiv Ústecké komunitní nadace, webové stránky a rozhovor s Martinen Hausenblasem

VŠE, CO POTŘEBUJETE VĚDĚT O FONDĚCH
TRADICE DÁRCOVSTVÍ JEDNOTLIVCŮ V ZEMÍCH VISEGRÁDU

SLOVENSKO

TÖRÖKŮV FOND

František Török založil Törökův fond, Fundatio Francisci Török, v Prešpurku (dnešní Bratislavě) v roce 1776. Několik majetných obyvatel Bratislavy, dříve známé jako Prešpurk, cítilo odpovědnost za podporu nuzných obyvatel města, a tak věnovali prostředky do společného fondu, který měl pomáhat především lidem z Prešpurku (fond byl později transformován do podoby dnešní nadace). Řada dárců neměla potomky, a tak použili svůj majetek, aby zajistili, že jejich jména nezmizí ze světa. Bohatý rada uherské královské soudní komory František Török věnoval na podporu chudých celý majetek. Závětí vložil všechny peníze do fondu s cílem podporovat špitály, školy, kláštery a další.

František Török (1700–1776) – rada uherské královské soudní komory – patřil mezi úctyhodné bohaté měšťany Prešpurku 18. století. Proslavil se založením nejstarší a největší prešpurské nadace. Törökův fond neboli Nadace Františka Töröka patřil mezi nejstarší a nejdéle fungující fondy v Prešpurku. Török do fondu závětí odkázal veškerý majetek.

Törökův fond byl zřízen poslední vůlí Františka Töröka v roce 1766, ve které odkázal 200 tisíc zlatých bratislavské nemocnici. Základní jmění fondu bylo určeno na zaopatření kojenců v nemocnici a na vzdělávání sirotků. František Török podporoval známý bratislavský klášter Notre Dame, kde dodnes ve slavnostním salonku visí jeho portrét. Török klášteru odkázal 4 tisíce zlatých, cenné obrazy a vzácný oltář. Zbytek majetku byl věnován na dobročinné účely – na jídlo a ošacení pro sirotky a dospělé v prešpurském pracovním ústavu, na podporu chudých lidí, kteří se stydí žebrat, a na podporu prešpurských studentů. Fond spravovala bratislavská kapitula. Jeho majetek sloužil dobročinným účelům ještě dlouho potom, co František Török zemřel. V první polovině 19. století fond spravovalo město, v 60. letech 19. století se na dobročinné účely z fondu rozdělilo 7–8 tisíc zlatých.

Většina fondů přežila i vznik Československé republiky a nadále fungovaly až do roku 1949, kdy byly všechny fondy a nadace zrušeny a jejich majetek byl zkonfiskovaný státem nebo samosprávami. Existovaly další fondy, které ovšem nespravovala města, ale například bratislavská kapitula a také celá řada dobrovolných iniciativ nebo institucí podporovaných z fondů, které zřídila židovská obec (například Chevra kadiša, chlapecký a dívčí sirotčinec, židovský chudobinec, židovská vývařovna pro chudé...) Törökův velkorysý počin inspiroval spoustu bohatých lidí, aby také pomáhali potřebným. V minulosti si Bratislava připomínala jména zakladatelů dobročinných fondů tím, že po nich pojmenovala ulice. Komunitní nadace Bratislava založila v roce 2006 Fond Lavičky, jehož cílem je představit veřejnosti významné filantropy a mecenáše. A tak můžete dnes na Hlavním náměstí v Bratislavě narazit na lavičku věnovanou památce a připomínce Františka Töröka.

Zdroj:

Doc. RNDr. Mikuláš Gažo, DrSc, www.knb.sk, www.bratislava.sme.sk

FUNDUSZ BONA VIA

Fond Bona via založil při Nitranské komunitní nadaci Andrej Sitkey v roce 2004. Dopravní inženýr Andrej Sitkey se rozhodl vydat ve filantropii svou vlastní cestou a nazval ji Bona via. Cílem bylo řešit místní problémy, se kterými se každý den potkával v práci v rámci plnění běžných povinností. Každý den docházelo k dopravním nehodám a zmaření lidských životů. Netečnost odpovědných úřadů ho nakonec přiměla k činu. Znal Nitranskou komunitní nadaci, která ve městě dlouhodobě působí a předložil jí svůj vlastní preventivní projekt. Pak Andrej Sitkey postupně objevoval další příležitosti ke spolupráci. Netrvalo dlouho a při Nitranské komunitní nadaci byl zřízen zvláštní fond zaměřený na zlepšování bezpečnosti na silnicích v nitranském okrese.

Andrej Sitkey

Osmatřicetiletý Andrej Sitkey pracuje jako dopravní inženýr na Okresním dopravním inspektorátu. Žije se ženou Evou a dvěma malými syny – Andrejem a Eduardem. Analyzuje příčiny dopravních nehod a navrhuje opatření, která mají počet nehod snížit. Kromě toho je velmi aktivní v prevenci dopravních nehod, zvláště v osvětě a vzdělávání dětí v této oblasti. Při své práci zjistil, že pro řešení chybí nejen peníze, ale i morální podpora odpovědných místních úřadů. A tak se rozhodl založit si vlastní dárcovský fond „Bona via“.

Pan Sitkey pochopil, že pokud chce změnit budoucnost, musí začít u vzdělávání mladých. Svou vizi naplňuje prostřednictvím programu „Bona via“. Program vzdělává děti na základních školách a ve školkách s cílem předcházet úrazům a nehodám, která často rozdělí děti od rodičů nebo rodiče od dětí.

Když třicetiletý Andrej s programy svého fondu začínal, netušil, že se za pár let stane pyšným otcem dvou krásných, zdravých kluků. Synové Andrej a Eduard budou mít už brzo možnost se ve školce naučit, jak předcházet dopravním nehodám. Vzdělávací kurzy probíhají na dopravním hřišti, které bylo vybaveno díky grantu 420 EUR z fondu Bona via.

Zakladatel do fondu na začátku vložil vlastní peníze. Pak zapojil kolegy a začal shánět další zdroje od místních firem. Jeho známí, kolegové a partneři v podnikání v současné době do fondu pravidelně přispívají.

Dopravní tematika dnes hraje důležitou roli ve vzdělávacím procesu 30 základních škol a školek v nitranském okrese. Dopravní hřiště vyrostla na pozemku každé druhé školy v regionu. Výsledky práce fondu jsou vidět, i když konkrétní úspěchy se těžko měří. Ale čísla v tomto případě nejsou tak důležitá. „*Jestli náš fond zachránil jediné dítě, pak naše mise byla naplněna,*“ říká Andrej Sitkey.

Pověst spolupráce nadace a dopravního inženýra se šíří. „*Fond se dynamicky rozvíjí. Snažíme se obohatit jeho aktivity o další prvky. Vytvořili jsme třeba pro Bona via nové logo a slogan. Ve spolupráci s naším dárce jsme revidovali strategii grantového programu a upravili podmínky grantového kola tak, aby odpovídaly potřebám*

místních lidí,“ doplňuje Ľubica Lachká, ředitelka Nitranské komunitní nadace. Zakladatel se osobně podílí na aktivitách projektů podpořených z fondu, aby zjistil, co dalšího příjemci grantů potřebují. V řadě případů získávají další výhody. Poměrně často se programů dobrovolně účastní dopravní policisté. Vysvětlují dětem hlavní zásady bezpečnosti v dopravě a snaží se popularizovat práci dopravní policie. Ukazují dětem vnitřek policejního auta, zapnou jim sirénu a připravují nejrůznější kvízy a soutěže, ve kterých mohou děti hrát o ceny – reflexní vestu, reflexní prvky nebo nějakou sladkost. Fond pomáhá překonat bariéry a odstranit

předsudky, které vůči dopravním policistům na Slovensku nadále panují. Veřejnost totiž dopravní policii vnímá jako výběrčí pokut a ne jako ochránce před dopravními nehodami. Aktivity fondu zmírňují tento negativní obraz na veřejnosti. Fond v letech 2005–2012 podpořil 43 projektů celkovou částkou 11 025 EUR.

Fond je ideální způsob, jak realizovat vlastní aktivity, které zrealizovat chceš, nebo podpořit aktivity, které chceš podpořit.

Andrej Sitkey

Mezi školami, rodiči, dětmi, nadací a zakladatelem fondu se mezitím zformovaly skvělé vztahy. Spojili se, aby mladé lidi naučili, jak se zachovat v každé situaci, a to nejen dopravní. Aktivity dárce Nitranské komunitní nadace nejsou ani zdaleka běžné. Ale o to jsou cennější. Andrej Sitkey nás v nadaci naučil, že je vždycky možné pomoci víc, než člověk čekal...

Zdroj:

www.nkn.sk, rozhovor s Andrejem Sitkeyem

FOND CYRILA GAZDARICY

Kanadský farmář Louis Gazdarica si v roce 2009 zřídil fond při slovenské Komunitní nadaci Liptov. Jeho rodiče pocházeli z vesnice Liptovské Revúce, ale před několika desítkami let emigrovali do Kanady. Při návštěvě rodiště Louis Gazdarica přemýšlel, jak by mohl smysluplně, srozumitelně a účinně pomoci vzdělávacímu systému na Liptově. Doporučili mu, aby se obrátil na Komunitní nadaci Liptov, že s tím má své zkušenosti. Pan Gazdarica plánoval rozvíjet vzdělávací systém především na dolním Liptově, kde podpořit několik škol a vzdělávacích projektů.

Louis Gazdarica

Štefan Gazdarica, původem z Liptova, opustil Slovensko v roce 1925 a odjel pracovat do Kanady jako horník. Pak začal podnikat na vlastní pěst. Na počátku 30. let do Kanady dorazila jeho žena Marie s nejstarším synem Stevenem. Usadili se, ale silné vazby a láskyplný vztah k rodné zemi je neopustily. Vzpomínky na Slovensko sdíleli i s mladšími syny, Cyrilem a Louisem, kteří se narodili již v Kanadě, a vedli je k tomu, aby na Slovensko pátomali a snažili se mu všemožně pomáhat.

Místní lidé popisují Louise Gazdaricu jako zkušeného, velkomyšlného člověka, který toho spoustu věděl o Slovensku, o ekonomice a o sportu. Slovensky se naučil sám a vládl jazykem předků velmi dovedně. Byl skromný, bystrý a i přes pokročilý věk lačný po vzdělání a poznávání. Nikdy se nechlubil svým majetkem.

Louis Gazdarica v Kanadě mnoho let učil na střední škole francouzštinu a biologii. Teprve později začal farmařit a farmaří dodnes.

Když se Louis Gazdarica obrátil na Komunitní nadaci Liptov s tím, že chce investovat do rozvoje regionu, bylo mu bezmála 78 let. Neměl žádnou představu, jak na to. Po několika setkáních s představiteli nadace se Louis rozhodl založit při nadaci fond, který bude mít jasné určení. „Po pár hodinách, které jsme spolu strávili, jsem měl pocit, že se známe léta. Louis byl velmi bezprostřední a ptal se na věci, na které by se někdo jiný ptal tak na pátém setkání, a nebyl vůbec problém mu všechno na rovinu vysvětlit. Výborně jsme si rozuměli a dá se říct, že jsme byli od prvního setkání přátelé,“ vzpomíná Ivan Šenšel, předseda správní rady Komunitní nadace Liptov.

Louis zatím do fondu vkládal vlastní peníze. Od roku 2009 podpořil vzdělávání v liptovském regionu částkou přesahující 160 tisíc euro. Mezi příjemce podpory patří i škola v Liptovských Revúcach, která díky získaným

prostředkům zažila doslova znovuzrození. Do té doby to byla úplně obyčejná vesnická škola na Slovensku. Dnes je to moderně vybavená progresivní škola, studenti mají k dispozici notebooky, USB klíče, odpovídající software a mnoho dalšího. „Žáci mají díky modernímu vybavení a pomůckám možnost se vzdělávat na úplně jiné úrovni. Bez podpory pana Gazdaricy by to nebylo možné. Také pomohl našemu dobrovolníkovi, Ivanu Srbovi, aby mohl studovat v Kanadě. Ivan pro nás udělat obrovský kus práce, takže jsme hrozně rádi, že jsme se mu mohli díky panu Gazdaricovi takto odvděčit za ty roky, které u nás v nadaci strávil jako dobrovolník,“ upřesňuje Janka Mrlianová z Komunitní nadace Liptov.

Je úžasné, co na Slovensku máte. V Kanadě můžete ujet tisíc kilometrů a neuvidíte nic jiného než lesy a pole pšenice. Na Slovensku můžete objevit celou historii země na sto čtverečních kilometrech. Je to nádherná země, jakou jsem nikde jinde na světě neviděl. Hory, hrady, zámky, starobylá města, muzea. To prostě jinde není k mání.

Louis Gazdarica

Pan Gazdarica pravidelně navštěvuje školky a základní školy v liptovském regionu, zjišťuje, co potřebují, co potřebují učitelé a hlavně žáci. „S místními udržuje velmi dobré vztahy, čímž získává a rozvíjí osobní kontakty. Louis je přátelský, milý... Je to mecenáš s velkým M,“ dodává Janka Mrlianová. Ani jeden z bratrů Gazdaricových (Cyril a Louis) nemá děti, a tak se rozhodli zanechat svůj odkaz dětem z liptovského regionu, kde má jejich rodina kořeny. Cyril zemřel a svůj majetek odkázal bratrovi. Louis se rozhodl, že zděděný majetek odkáže Komunitní nadaci Liptov do pamětního fondu pojmenovaném po bratru Cyrilovi. Jak jsme uvedli, fond Cyrila Gazdaricy v letech 2008–2010 věnoval na podporu škol, knihoven a vzdělávacího systému v liptovském regionu 160 tisíc EUR.

Zdroj:

Karpatská nadace, Komunitní nadace Liptov

FOND LAVIČKY

Fond Lavičky založila Komunitní nadace Bratislava v roce 2006. Komunitní nadace Bratislava podporuje veřejně prospěšné komunitní aktivity v Bratislavě a v dalších regionech na Slovensku. Lidé v nadaci se rozhodli hledat kořeny filantropie a dárcovství na Slovensku. Zjistili, že v Bratislavě žily významné osobnosti, které podporovaly sirotčince, školy, studenty a nemocnice. Jejich jména ale skoro nikdo nezná. Nadace proto zřídila Fond Lavičky, aby se o místních filantropích dozvěděla veřejnost. Díky Komunitní nadaci Bratislava jsou tak některé lavičky na Hlavním a na Františkánském náměstí zasvěceny velkorysým lidem, kteří v Prešpurku a později v Bratislavě v minulosti žili a pomáhali.

Komunitní nadace Bratislava je nezisková organizace s posláním rozvíjet dárcovství, filantropii a dobré vztahy mezi obyvateli Bratislavy. Byla založena v roce 2000 šesti osobnostmi kulturního, společenského a podnikatelského života. Hlavní motivací k založení nadace bylo pokračovat v jejich aktivitách a snaze zlepšit život bratislavských obyvatel. Nadace si po několika letech získala ve městě dobrou pověst, hlavně díky smysluplným akcím pro místní. Nadace od roku 2000 podpořila především v Bratislavě, ale i v dalších regionech Slovenska přes tisícovku projektů celkovou částkou přes 1,2 milionů EUR.

Lidé v nadaci pociťovali nutnost ukázat, že filantropie na Slovensku má kořeny sahající hluboko do historie. A tak spojili zašlý svět minulosti se současností. Fond založený při nadaci je připomínkou významných lidí, kteří smysluplně ovlivnili život druhých. Každému z nich je zasvěcena lavička na Hlavním bratislavském náměstí. Díky Fondu Lavičky mají obyvatelé Bratislavy, ale také návštěvníci a turisté možnost dozvědět se o neobyčejných filantropích, kteří zemřeli před mnoha lety. Jejich odkaz se dlouhá desetiletí udržoval v jejich rodinách, ale nikdo jiný k němu neměl přístup.

Lavičky jsou zasvěceny patronům sirotčinců, škol a školek, lidem, kteří pomáhali chudým, postiženým nebo studentům. „Také díky těmto osobnostem se Bratislava stala městem příjemných lidí. Jejich dobré skutky inspirovaly k úctě a solidaritě mezi lidmi,“ říká pyšně Daniela Danihelová z Komunitní nadace Bratislava. Zakladatelé nadace chtěli na jejich příběhy upozornit neotřelým způsobem. Věhlasu se jim dostalo až v jednadvacátém století, kdy se na 14 lavičkách objevily bronzové tabulky se slovenským a anglickým textem o těchto mimořádných osobnostech. Do budoucna nadace plánuje, že by lavičky nabídla veřejnos-

ti jako způsob poděkování někomu výjimečnému. „Jsou lidé, kteří mají nádherné vzpomínky na babičku nebo na dědečka, se kterým objevovali zákoutí staré Bratislavy nebo se naučili jezdit u Dunaje na kole. Nebo vzpomínky na někoho, kdo jim v životě nějak zásadně pomohl,“ doplňuje Daniela.

Díky Komunitní nadaci Bratislava si můžeme připomínat významné osobnosti, které žily a pomáhaly v Prešpurku a později v Bratislavě. Nadace nám přinesla kus historie filantropie. Dnes můžeme o lidech, které do nedávna nikdo neznal, mluvit jako o slavných filantropích.

Nadace se pro Fond lavičky rozhodla proto, že většina lidí nevěděla vůbec nic o významných mecenáších, kteří kdysi v Bratislavě žili. Nejmenují se po nich ulice, nepíše se o nich a informací je vlastně žalostně málo. Tito lidé byli přitom pro rozvoj města nesmírně důležití a mohou se dnes stát tak důležitou inspirací. Je obrovská škoda, že změny politických režimů vedly ke zrušení nadací a konfiskaci jejich majetku státem. Tím se také na dlouhá léta ztratilo povědomí o lidech, kteří tak zásadně pomáhali druhým.

Daniela Danihelová, Komunitní nadace Bratislava

Lavičky byly zasvěceny následujícím osobnostem:

František Bode (1828–1900) a jeho žena Emílie
Společným odkazem v roce 1897 založili nadaci, do které darovali polovinu svého jmění. Z úroků investovaného majetku se podporovaly špitály, sirotčince, chudobince, dětské ústavy – evangelické, katolické i židovské.

Terézia Brunswicková (1775–1861)
Hraběnka narozená v Prešpurku, zakladatelka dvou ústavů pro děti na okraji města za hradbami v bývalé Valónské ulici.

Laura Jarná (1912–2003)
Strávila v Bratislavě prakticky celý život jako učitelka angličtiny. V roce 2000 darovala svému milovanému městu 450 tisíc slovenských korun, které byly použity na rekonstrukci Michalského vodního příkopu.

Josef Jiringer (1809–1862) a jeho sestra Anna Flengerová
Prešpurská měšťanská rodina, která odkázala prostředky na zřízení výdejny polévky pro chudé v zimních měsících. Sestra Anna pokračovala v započaté dobročinnosti a založila několik nadací.

MUDr. Georg Kováts (1843–1907)

Lékař, zakladatel dětské nemocnice, prvního ústavu pro děti v Bratislavě a veřejných lázní Grössling; inicioval zřízení výdejny polévky pro lidi bez domova; stál za založením Bratislavského okrašlovacího spolku, díky kterému vznikla celá řada kašen, zelených zákoutí a dalších příjemných projektů.

MUDr. Eudovít Kováts (1876–1968)

Poradce města v otázkách zdraví, zakladatel institucí poskytujících sociální služby chudým dětem, ubytování osamělým matkám, zakladatel Československého červeného kříže a Spolku na ochranu zvířat a ptactva.

Ferdinand de Martinengo (1821–1895)

Učitel a neobyčejně aktivní člověk. Zakladatel dobrovolného hasičského sboru, spolku Humanitas na podporu chudých studentů bez ohledu na náboženské vyznání, sportovních klubů, iniciátor výuky tělocviku ve školách.

Andrej Samuel Royko (1774–1840)

Zakladatel nadace, jejímž posláním bylo podporovat několik sirotčinců, všeobecnou nemocnici, domov pro chudé a evangelický špitál. Nadace se věnovala též okrašlovacím projektům ve městě.

Katarína Schiffbecková (19. stol.)

Zakladatelka nadace, která výnosy z investovaného majetku podporovala chudé trhovce, domov pro nezaměstnané panny a výdejnu polévky pro chudé. Díky nadaci se poblíž Blumentálského kostela provozovaly tři domy – pro práci, pro dobročinnost a pro zdraví.

Ignaz Schreiber (1783–1869)

Prešpurský měšťan, který odkázal poslední vůlí na dobročinné účely tři domy. Z výnosů se podporovala dětská, židovská, evangelická a obecná nemocnice, ústav pro opuštěné děti a pro hluchoněmé. Výnosy také zmírňovaly chudobu obyvatel v ghettu po velkém požáru.

Dr. Juraj Schulpe (1867–1936)

Vědec, humanista a sociální reformátor. Postavil dělnickou kolonii, která vstoupila do povědomí pod názvem Schulpeho kolonie, věnoval pozemek na stavbu budovy YMCA v roce 1924.

Juraj Tóth (19. stol.)

Obchodník z Budapešti. V roce 1893 založil nadační fond na paměť své ženy Žofie, která se narodila v Prešpurku a zemřela ve svých jednadvaceti letech. Z výnosů fondu každý rok podpořil dvě chudé nevěsty z Prešpurku.

František Török (1700–1776)

Soudní rada uherského soudního dvora, zakladatel nejstarší a největší Prešpurské nadace. Odkázal na dobročinné účely všechny majetek. V souladu s jeho poslední vůlí nadace podporovala studenty a obyvatele chudobinců a několik klášterů.

Róza Hakenová, roz. Rigele (1905–1987)

a Ladislav Rigele (1907–1980)

V roce 1940 darovali městu Bratislava stovky uměleckých děl – dědictví po otci, slavném bratislavském sochaři **Aloji Rigelem (1879–1940)**. Jeho sochy, zahradní plastiky, kašny, pomníky a památníky zdobí nejednu bratislavskou ulici, park nebo hřbitov.

Zdroj:

Komunitní nadace Bratislava, Daniela Danihelová

FOND CORGOŇ KONTO

Firma Heineken Slovensko, a. s., založila svůj fond Corgoň konto při Nitranské komunitní nadaci v roce 2004. Posláním fondu Corgoň konto je podporovat projekty v nitranském regionu. Prostředky fondu mají napomoci zlepšovat kvalitu života v řadě oblastí, jako je kultura, sport, ochrana životního prostředí, vzdělávání a sociální péče. Firma tímto způsobem pravidelně přispívá k rozvoji regionu, ve kterém působí. Pivovar Heineken v roce 2004 přestěhoval výrobu z Nitry do nedalekého městečka Hurbanovo. Stěžejní grantový program, který se díky fondu realizuje, se jmenuje „Jsme tady doma“ a motivuje aktivní občany Hurbanova, aby přispívali k rozvoji města, k čemuž jim nabízí grantovou podporu až do výše 3 300 EUR na realizaci neziskových projektů nejrůznějšího zaměření.

Door Plantenga
Výkonná ředitelka HEINEKEN Slovakia Inc.

Firma Heineken Slovensko, a. s., byla založena jako součást skupiny Heineken Brewery Group. Heineken je největší pivovar v Evropě a třetí největší na světě. Na slovenském trhu se již 13 let drží na špici. V roce 1997 firma koupila nitranský pivovar a místní značku „Corgoň“, ze které Heineken Slovensko postupně vybudoval světově uznávanou značku piva. V roce 2004 byla firma nucena veškerou výrobu z Nitry přesunout do nedalekého městečka Hurbanovo. Firma se nicméně rozhodla, že svou sociální odpovědnost bude i nadále zaměřovat také na Nitru a místní obyvatele. Chtěla pokračovat především v podpoře veřejně prospěšných projektů komunitního rázu a hledala cestu, jak na to. Vedení firmy Heineken se pokoušelo najít mezi neziskovými organizacemi partnera, se kterým by mohlo spolupracovat při naplňování své vize v oblasti společenské odpovědnosti. Při hledání se obrátili na místní samosprávu a na základě jejího doporučení si Heineken Slovensko vybral za partnera Nitranskou komunitní nadaci.

Nadace firmě Heineken Slovensko nabídla možnost založit si vlastní fond, který by umožnil podporovat celou škálu komunitních aktivit a projektů. Fond Corgoň konto vznikl v roce 2004. První podpořený projekt se jmenoval „Na Nitru“ a zúčastnila se ho spousta místních. Projekt byl postaven na principu sdíleného marketingu. Firma Heineken Slovensko darovala do fondu určitou částku na podporu neziskového komunitního projektu, který ze tří předložených projektů vyberou obyvatelé Nitry. Prostředky fondu se navyšovaly podle toho, kolik piv „Corgoň“ lidé nakoupili v nitranském Tesco. Všichni, kdo si koupili plechovku piva, mohli hlasovat pro jeden ze tří soutěžících projektů. Nejvyšší počet hlasů získal projekt s názvem „Turista“. Cílem projektu bylo obnovit turistickou stezku na kopec Zobor a vydat nového turistického průvodce.

Po zavření pivovarské výroby v Nitře začal fond Corgoň konto podporovat také projekty v Hurbanovu. Nově založený grantový program „Jsme tady doma“ se stal vlajkovou lodí fondu. Jeho posláním je podporovat aktivní občany, aby přispívali k rozvoji města a kvality života v komunitě prostřednictvím neziskových aktivit a projektů. Program spojuje lidi v Hurbanovu. Vytváří nové příležitosti pro vzájemnou pomoc a společnou práci. Stává se prostorem, ve kterém se lidé mohou stát aktivní součástí života svého města. Program po několika letech existence slaví v Hurbanovu obrovské úspěchy. „*Jsem nadšená, že se program Jsme tady doma v Hurbanovu tak skvěle chytil. V uplynulých letech jsme se hodně zaměřovali na spolupráci. A můžu upřímně říct, že z Hurbanova je dnes město, které vzkvétá. Těšíme se na další zajímavé projekty, které se díky našemu populárnímu programu budou realizovat,*“ říká Door Plantenga, výkonná ředitelka firmy Heineken Slovensko.

Jsem nadšená, že se program Jsme tady doma v Hurbanovu tak skvěle chytil. V uplynulých letech jsme hodně zaměřovali na spolupráci. A můžu upřímně říct, že z Hurbanova je dnes město, které vzkvétá. Těšíme se na další zajímavé projekty, které se díky našemu populárnímu programu budou realizovat.

Door Plantenga, výkonná ředitelka Heineken Slovensko, a. s.

Program umožnil uskutečnění celé řady skvělých projektů s různým zaměřením – ochrana životního prostředí, vzdělávání, kultura, sociální péče, ochrana zdraví, aktivity pro seniory, pro děti a nejrůznější sousedské projekty. Spolupráce mezi Nitranskou komunitní nadací a firmou Heineken Slovensko je pro město velký přínos.

„*Mně a mé rodině program umožnil naplnit náš starý sen. Z grantu jsme ve městě vybudovali naučnou stezku pro turisty. Je to sen, který jsem nosila v srdci od studentských let. Přípravou a realizací projektu jsem se*

spoustu naučila. Realizací jednoho projektu naše aktivity neskončily. Začali jsme s manželem a dětmi budovat skatepark pro mladé ve městě. A díky dalšímu projektu, kdy se bude ve veřejném parku stavět tradiční pec, chceme nastartovat komunitní život v Hurbanovu,“ sděluje s nadšením paní Hamranová, jedna z nejúspěšnějších příjemkyň podpory z programu „Jsme tady doma“.

Heineken Slovensko je v nitranském regionu vnímán nejen jako hlavní zaměstnavatel, ale také jako firma, která má jasnou dlouhodobou strategii společenské odpovědnosti. Strategické cíle firmy i jejího partnera, Nitranské komunitní nadace, se daří naplňovat díky vzájemné spolupráci. *„V budoucnu bychom rádi zapojili širší komunitu do vybudování místa setkávání pro veřejnost, které by využívali všichni místní a který by posiloval odpovědné chování k takhle společně vytvořenému prostoru. Hlavní výzvou pro fond je vytvoření nové strategie rozvoje Nitry a užší zapojení zaměstnanců Heinekenu do programu Jsme tady doma,“* říká výkonná ředitelka Nitranské komunitní nadace Lubica Lachká. Fond Corgoň konto v letech 2004–2012 podpořil 47 projektů celkovou částkou 131 926 EUR.

Zdroj:

www.nkn.sk, www.heinekenslovensko.sk

VŠE, CO POTŘEBUJETE VĚDĚT O FONDĚCH
TRADICE DÁRCOVSTVÍ JEDNOTLIVCŮ V ZEMÍCH VISEGRÁDU

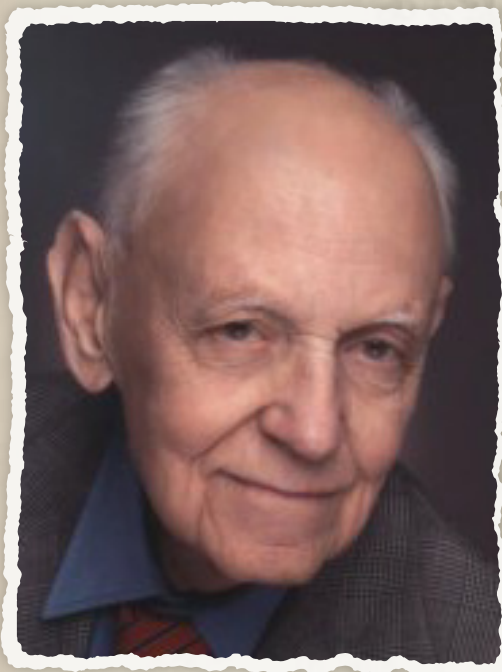
MAĎARSKO

NADACE JULIA REZLERA

Nadace Julia Rezlera se zrodila ze snů a iniciativy svého zakladatele. Posláním nadace je financovat teoretický a praktický výzkum práce a zaměstnanosti a propagovat techniky alternativního řešení sporů v Maďarsku. Nadace se zvláště zaměřuje na mladé maďarské odborníky, kteří se chtějí profesionálně zabývat řešením sporů v pracovním prostředí a kteří se na tuto profesionální dráhu mohou vydat jedine s finanční podporou nadace.

Zakladatel nadace, Julius Rezler (v maďarštině Rézler Gyula), se narodil v maďarském Miskolci roku 1911. Vystudoval univerzitu Pétera Pázmányho při věhlasné Eötvös. Doktorát sociálních věd získal na szegedské univerzitě a druhý doktorát, politických věd, na pécské univerzitě. Po nuceném exilu v roce 1948 se na padesát let usadil ve Spojených státech, kde si na základě své akademické minulosti vybudoval postavení jednoho z předních expertů na smírčí řízení. Rozhodl ve více než tisícovce případů a řada z nich se stala precedenty. Jeho práce došla formálního uznání a stal se členem National Academy of Arbitrators. Jeho knihy a články jsou přeloženy nejméně do pěti světových jazyků.

Juliusz Rezler

Profesor Rezler stál ještě za svého života u zrodu dvou nadací. První z nich založil v roce 1990 při univerzitě v Indianě (Bloomington, USA) na podporu jednoho semestru studií pro mladé maďarské sociology. Druhá nadace, Nadace Julia Rezlera, byla iniciována pod záštitou katedry sociologie budapeštské Technické univerzity.

Profesor Rezler strávil poslední léta života v Maďarsku. Jako světově uznávaný mistr svého oboru nadále vyučoval, ovšem z principu pouze pro bono. Stal se externím členem Maďarské akademie věd, což posílilo jeho odhodlání rozvíjet program nadace. Lidi, kteří ho znali osobně, přitahovala jeho moudrost a jeho neformální, živá a rozmanitá osobnost. Jeho vlídný smysl pro humor mu získal spoustu přátel a obdivovatelů.

Profesor Rezler byl přesvědčen, že Maďarsko potřebuje mnohem silnější institucionální rámec pro podporu a využívání teorie a technik alternativního řešení sporů. A byl odhodlán vybudovat organizaci, která by podporovala a vychovávala v Maďarsku mladé experty v této oblasti.

Nadace původně podporovala ve studiu maďarské studenty na katedře studií centrální Eurasie na Indické univerzitě a na Andersonově škole managementu při Univerzitě v Novém Mexiku. Později nadace rozšířila podporu na mladé profesionály a praktiky, kteří provádějí původní výzkum.

Druhý případ může být podepsán anekdotou, která je na Blízkém východě a v dalších arabských zemích všeobecně známá: Když monarcha projížděl svou zem, spatřil sedmdesátíka, který sázel datlovník. Ptal se ho, proč to dělá, když si plodů stromů neužije. Stařec mluvil o svých dětech a vnucích, kteří se z plodů stromu budou těšit, a tak bude žít i vzpomínka na něj. Julius Rezler přemýšlel podobně jako ten stařec, když zakládal svůj fond. Mohl peníze utratit za cokoli k vlastnímu prospěchu a pohodlí, ale neudělal to. Myslel na budoucnost a na svou zem, a zřídil stipendia pro mladé maďarské studenty.

akademik Miklós Maróth, viceprezident maďarské Akademie věd

V současné době Nadace Julia Rezlera nabízí čtyři typy stipendií, dvě z nich podporují maďarské studenty ve studiu na školách ve Spojených státech a dvě ve studiích v Maďarsku. Nadace uchazeče vybírá na základě osobního pohovoru, při kterém anglicky prezentují svůj výzkumný záměr. Podpoření vědci mají za úkol shrnout výsledky svého bádání v maďarštině a angličtině a shrnutí pověsit na webovou stránku nadace.

Tímea Máthé, studentka univerzity v Szegedu, při hodnocení práce nadace oceňovala hlavně její „lidský“ přístup při výběru uchazečů, který je velmi jednoduchý, a přesto umožňuje spolupráci se světovou špičkou v oboru – což velmi dobře odráží osobnost Julia Rezlera.

Nadace udělila 43 stipendií v Maďarsku a 42 stipendií v zámoří celkem 78 lidem. V roce 2010 získala nadace cenu Kármána Tódóra, kterou uděluje maďarské Ministerstvo školství.

Historický kontext

Hostující instituce Nadace Julia Rezlera, maďarská Akademie věd, byla na počátku také soukromou iniciativou. Kníže István Széchenyi, který je někdy považován za největšího z Maďarů, na schůzi maďarského parlamentu roku 1825 vyslechl inspirativní projevy kolegů poslanců a nabídl roční příjem ze svých majetků na podporu učeného společenství. Příklad Istvána Széchenyiho následovali další aristokraté, kteří přispěli značnými částkami. Parlament jmenoval komisi, která navrhla plán, a v roce 1827 byl schválen zákon, který stanovil, že bude založeno učené společenství, tedy maďarská Akademie věd, která bude rozvíjet maďarský jazyk a podporovat další studium a propagaci věd a umění v Maďarsku.

Zdroj:

dokumenty a domovská stránka Nadace Julia Rezlera,
Tímea Máthé: hodnocení Nadace Julia Rezlera, rozhovor s profesorem Jánosem Farkasem, předsedou správní rady nadace
a se Sárrou Vidor, tajemnicí nadace.

NADACE KATALIN PALMER

Nadace Katalin Palmer byla založená v roce 1998 na podporu nadaných mladých studentů z chudých poměrů v Budapešti. Nadace působí při základní škole v Budapešti, kde Katalin Palmer v letech 1969–1998 učila. Po její tragické a nenadálé smrti se její sestra rozhodla založit na její počest a připomínku její práce a života nadaci.

Katalin Palmer strávila bezmála 30 let svého pracovního života jako učitelka matematiky a fyziky na základní škole na náměstí Bakáts ve čtvrti Ferencváros v Budapešti. Po absolvování vysoké školy začala učit v prvních třídě. Byla oddaná své práci a svým žákům a celé řadě z nich pomohla, aby se zúčastnili místních i celostátních soutěží – a získali nejedno ocenění. U studentů i u kolegů byla oblíbená a škola a učení pro ni byly víc než práce. Pomáhala organizovat mimoškolní aktivity, výlety a letní tábory.

Katalin Palmer

Katalin Palmer neočekávaně onemocněla a zemřela v roce 1998 ve věku 52 let. Když Márta Palmer procházela sestřinu pozůstalost, našla spoustu děkovných dopisů a fotografií od studentů, kteří Katalin děkovali za její péči a sdíleli s ní své životní úspěchy. A také našla spořitelni knížku s milionem forintů. Rodina se rozhodla, že peníze použije k založení nadace, aby vzpomínka na Katalin nevybledla a aby Katalin mohla svým způsobem nadále podporovat školní děti, pro které byla její práce tak velkým přínosem. A tak Márta Palmer založila v roce 1998 vkladem milion forintů Nadaci Katalin Palmer.

Ředitelka školy a dobrá přítelkyně Katalin, Ilona Szász, nápad podporovala a pomohla s provozem nadace v prvních letech. Judit Szotyori, právnička, jejíž děti do školy chodily, poskytla zdarma své služby a pomohla s přípravou zakládajících dokumentů a s registrací nadace. Finanční manažer školy dobrovolně vede účetnictví a stará se o administrativu nadace.

Posláním Nadace Katalin Palmer je podpora žáků základní školy na náměstí Bakáts, kteří mají nadání na přírodní vědy, zvláště pak na matematiku a fyziku, protože to byly předměty, které Katalin vyučovala.

Správní rada nadace má čtyři členy, jednoho rodiče a tři učitele. Dva učitelé vyučovali ve škole přírodní vědy, třetí učitelka stále vyučuje tělocvik – byla žákyní Katalin. Při rozdělování podpory správní rada nadace konzultuje s učiteli ve škole, aby našla nejlepší kandidáty. „Správní rada se schází jednou ročně a společně s našimi poradci ze školy rozhoduje o tom, koho podpoříme a jakou částkou. Podpora je vyhlášena a předána při ukončení školního roku. Na vložený kapitál nesaháme – ten je pořád celý na dlouhodobém termínovaném účtu. Zatím se nám nepodařilo základní jmění navýšit,“ vysvětluje členka správní rady Enikő Rajkányi.

Cítily jsme s mámou, že se musíme pokusit udržet vzpomínku na sestru při životě právě ve škole, které byla tak oddaná a kterou měla tak ráda. Nebylo v tom nic mimořádného, chtěla jsem prostě něco pro Katalin udělat.

Márta Palmer, sestra Katalin

Na počátku roku 2000 byly úroky mezi 12–13 %, a tak měla nadace slušný příjem. Dnes jsou úrokové sazby níže, a tak se nadace snaží získat další prostředky z 1% daňové asignace a od soukromých dárců. Členové správní rady, přátelé a známí Palmerových také velkoryse přispívají.

Nadace Katalin Palmer pomohla od svého založení téměř 160 dětem celkovou částkou 1,6 milionů forintů. Stipendia byla původně 3–5 tisíc měsíčně na jednoho studenta, částka však byla nedávno navýšena na 10–15 tisíc forintů. Od roku 2010 se stipendia rozdělují každý druhý rok. Dnes už ve škole není téměř nikdo, kdo by Katalin Palmer znal osobně, nicméně její památka a přínos žije dál prostřednictvím její nadace.

Z historie – Nadace Sámuela Szíjje

Sámuel Szíjy byl sirotek, který se dostal do Pešti jako chudý truhlářský pomocník. Měl však všech pět pohromadě, byl bystrý a uměl to s penězi, takže si brzy otevřel vlastní truhlárnu na vlastním pozemku – na dnešní ulici Lónyai ve čtvrti Ferencváros. Továrnička byla velmi úspěšná a její majitel zřídil 22. ledna 1868 závětí nadaci. Polovina výnosů investovaného nadačního jmění měla podporovat chudé studenty místní protestantské školy, kteří jsou „mimořádně nadaní a především bezúhonní“, a druhá polovina výnosů byla na přilepšení k platům učitelů, aby bylo možné zaměstnat ty nejlepší. Od roku 1897 si škola každý rok tradičně připomíná svého dobrodince 7. října.

Zdroj:

dokumenty z nadace Katalin Palmer, rozhovor s Mártou Palmer a Enikő Rajkányi

SZEGEDSKÁ NADACE

Szegedská nadace byla jednou z prvních nadací založených v Maďarsku v roce 1989. U jejího zrodu stál Pál Debreczeni, místní podnikatel a mecenáš. Od té doby nadace podpořila kulturní, vědecký a komunitní život ve městě částkou přesahující 230 milionů forintů. Nadace však znamená mnohem víc – je to věhlasná, uznávaná místní instituce, která se stala vzorem pro celé Maďarsko.

Pál Debreczeni

Szegedskou nadaci si vymyslel Pál Debreczeni. Debreczeni se narodil v roce 1948, vystudoval ekonomii a pracoval jako vedoucí finančního oddělení městského úřadu v Szegedu až do konce 80. let. Po politických změnách sehrál důležitou roli při privatizaci místních státních podniků. V Maďarsku i ve světě se pak proslavil především jako zakladatel a výkonný ředitel vinic a vinařství Vylyan.

Pali, jak mu říkali skoro všichni, kdo ho znali, byl schopný podnikatel a zároveň velkorysý dárce. Zajímalo ho nemožné, možné přenechával ostatním. Byl hluboce přesvědčen o tom, že bohatí lidé nesou odpovědnost za to, že svět bude o něco lepší. Ve svém životě byl více než štedrý a své peníze a energii věnoval místní dobročinnosti. Sehrál klíčovou roli při získávání stovek milionů forintů na opravu Národního divadla v Szegedu a také při založení a provozu Szegedské nadace.

Pali poprvé zmínil nápad se založením nadace pro Szeged na schůzi městského zastupitelstva v roce 1988. Nápad byl zcela prostý – místní firmy založí nadaci, která bude:

- podporovat a propagovat práci a celoživotní úspěchy lidí, kteří se zasloužili o rozvoj dobrého jména města v Maďarsku a ve světě prostřednictvím cen a uznání;
- poskytovat stipendia a jinou podporu talentovaným lidem na realizaci nápadů, které jsou pro město přínosné.

Slova byla rychle následována činy a sedm místních firem založilo v roce 1989 ve spolupráci s městem Szegedskou nadaci. Ve správní radě nadace od začátku seděli ředitelé a manažeři místních firem. Jejich hlavním úkolem je udržovat étos nadace a zajišťovat nezbytné provozní prostředky. Kromě správní rady má nadace několik výběrových komisí, ve kterých sedí vědci, umělci a místní lídři a zodpovídají za rozdělování cen a podpory.

Ve správní radě nadace od začátku seděli ředitelé a manažeři místních firem. Jejich hlavním úkolem je udržovat étos nadace a zajišťovat nezbytné provozní prostředky. Kromě správní rady má nadace několik výběrových komisí, ve kterých sedí vědci, umělci a místní lídři a zodpovídají za rozdělování cen a podpory.

Vlajkovou lodí nadace je výroční galavečer s předáváním cen. Slavnostní událost se koná každý březen u příležitosti dne, kdy rozvodněná Tisza zničila město, tedy kdy bylo město symbolicky znovuzrozeno. Od založení měla nadace příjem 400 milionů forintů, z toho 60 % z darů firem a jednotlivců.

Tajemstvím úspěchu nadace je loajalita k hodnotám, které byly při založení vtěleny do zakládajících dokumentů: služba městu a veřejná prospěšnost, nezávislost a podpora práce lidí ve městě. Členové správní rady a výběrových komisí se aktivně podílejí na práci nadace. Dobrým příkladem je József Gregor, světově proslulý operní zpěvák, který osobně zorganizoval jeden z galavečerů, přestože zrovna pracoval v Antverpách.

... nadace sama o sobě je jenom koncept. Szegedská nadace je tím, čím je, díky lidem, kteří jí dávají vitalitu, kteří pro ni pracují, kteří ji podporují. Díky lidem, kteří v sobě dokázali překonat všechno, co nás dnes v Maďarsku rozděluje.

Mónika Debreczeni, žena Pála Debreczeniho a členka správní rady

Kromě smysluplných výsledků se nadace pyšní tím, že její ocenění získaly světově uznávané osobnosti, jako je například odborník na laserovou medicínu MUDr. Zsolt Bor nebo mezinárodní šachový velmistr Péter Lékó, ale také dobře známé szegedské osobnosti jako obchodník Sándor Rátkai nebo učitel hudby László Meszlényi.

Patrně největším úspěchem nadace ovšem je, že se za ta léta z podpořených organizací, z oceněných osobností a z lidí, kteří pro nadaci pracují, stala jedna parta, která pracuje pro rozvoj města. To je také důvod, proč je Szegedská nadace považovaná za „zlatý poklad“ města. Dopad její práce a inspirace, kterou do města přinesla, totiž vysoko přesahuje hodnotu peněz, jež za ní stojí.

Úspěšná historie nadace znamená, že je připravená postavit se nadcházejícím výzvám. Je potřeba zapojit nové lidi a rozvíjet práci nadace tak, aby se ztotožnili s jejími hodnotami a étosem. Ekonomická krize sice ztěžuje možnosti získávání potřebných financí, ale zároveň otvírá nové možnosti. Objevuje se výraznější potřeba nacházet a propagovat pozitivní vzory a posilovat pocit sounáležitosti s městem. A to jsou přesně hodnoty, které jsou určující pro práci Szegedské nadace.

Příklad Szegedské nadace inspiroval další. V roce 2012 udělila komise pro rozvoj občanské společnosti cenu Pála Debreczeniho Józsefu Sófiimu. Sófi vystudoval univerzitu v Szegedu a nastoupil kariéru vědce, brzy se však z rodinných důvodů svých plánů vzdal. Stal se z něho úspěšný podnikatel, obchodník, realitní a finanční makléř. V roce 2001 založil Nadaci Józsefa Sófiho pro talentované lidi ze Szegedu. Pan Sófi pak z vlastních peněz poskytl na 60 milionů forintů talentovaným studentům szegedské univerzity.

Historický kontext

12. března 1879 rozvodněná řeka Tisza zcela zničila město Szeged, které v té době mělo 60 tisíc obyvatel. Károly Somogyi, převor a opat z Esztergomu, věnoval ve snaze intelektuálně město obrodit svou knihovnu čítající 43 701 svazků, které byly „pečlivě vybrány s neutuchajícím nasazením a velkými obětmi“. Slavný maďarský spisovatel Kálmán Mikszáth dnes v médiích událost komentuje jako „pohádku, která se skutečně stala,“ a je přesvědčen, že jméno štědrého opata každý v Szegedu zná. “ Opatův dar dal vzniknout věhlasné městské a okresní knihovně Károly Somogyie, díky které se ze Szegedu stalo významné univerzitní město. Pestrý akademický a intelektuální život univerzity dnes podporuje a rozvíjí Szegedská nadace – a tak filantropické počiny v Szegedu navazují jeden na druhý.

Zdroj:

dokumenty a webová stránka Szegedské nadace, Szegedské noviny (březen 2012),
brožura městské a okresní knihovny Somogyi Károly, rozhovor s tajemníkem nadace, Dr. Györgyem Bódim

NADACE JÓZSEFA GŐBÖLYÖSE „SOMY“

Nadaci „Soma“ založili v roce 2001 přátelé, kolegové a rodina na uctění památky věhlasného investigativního novináře Józsefa Gőbolyöse „Somy“. Každoročně 11. ledna (Somovy narozeniny) nadace uděluje Somovu cenu nejlepším investigativním novinářům roku. Jde o jednu z nejprestižnějších novinářských cen v zemi v hodnotě 1 milion forintů. Nadaci podporují soukromí dárci, tištěná a elektronická média a mediální agentury.

József Gőbolyös „Soma“

„Soma se narodil v roce 1964 v Budapešti. Pracoval pro Maďarský rozhlas a pro vlivný ekonomický týdeník HVG. Kolegové ho oceňovali především pro jeho nasazení a vytrvalost. Za informacemi se hnal až agresivně, přitom byl perfekcionista. Nebylo možné ho odbýt ani zneužít ani uplatit. Vtipný, ale nevtíravý, skeptický, ale nikdy cynický... Jeho práce byla poznamenána citlivostí a kritickým odstupem kulturního antropologa. Zároveň však vždy pracoval s jistým morálním rozměrem věcí a starostí o lidi na okraji. Zemřel na rakovinu v srpnu roku 2000 ve věku 37 let.

Nadace byla zaregistrovaná v roce 2001, rok po Somově smrti, a jejím cílem bylo podporovat investigativní žurnalistiku v Maďarsku. Nadace podporuje články nebo série článků, které zkoumají a odhalují společenskou a ekonomickou korupci nebo jiné nežádoucí jednání v Maďarsku. Články, které se mohou o cenu ucházet, musí mít 6–100 tisíc znaků a nemusí být uveřejněné. Kromě kvality, dopadu a relevance předložené práce nadace preferuje autory mladší 37 let, což je věk, ve kterém Soma zemřel. Somova cena se skládá z autorské plastiky a 1 milionu forintů.

Členové správní rady nadace každoročně vyhodnocují zaslané články na základě následujících kritérií, hodnoceno podle nejvýznamnějších tištěných a elektronických médií:

- Které nejzávažnější případy korupce nebo špinavosti byly v minulém roce odhaleny?
- Které byly nejzásadnější investigativní články?
- Která skrytá nebo nedostatečně medializovaná témata byla v uplynulém roce nejvýznamnější?

Správní rada nadace anonymně posuzuje každou předloženou práci podle kvality, hloubky investigativní práce, významu tématu a kvality textu.

Na počátku správní rada doufala, že se jí podaří shromáždit větší kapitál, aby byla nadace finančně udržitelná. To se však doposud nepodařilo. Proto se finance na Somovu cenu shánějí každý rok od jednotlivých dárců, firem a z 1% daňové asignace.

Pět let není dlouhá doba. Přesto jsme přesvědčeni, že Nadace Soma již založila tradici svého druhu. Doufáme, že jsme maďarskou novinářskou obec přesvědčili, že rozhodujeme čistě na základě zásluh příslušného článku a společenského významu příslušného tématu. Ani politické konotace ani barvy proměňujících se postojů vlády ani vznešené city jako přátelství v našich rozhodnutích nehrají roli.

správní rada Nadace Soma

Péter Megyeri, vítěz Somovy ceny 2010

V roce 2012 byla Somova cena udělena po jedenácté. Od založení nadace tak cenu získalo 16 lidí (někteří se dělili). Plastiky udělované vítězům jsou originální kusy od Somova přítele, sochaře Tamáse Vargy.

Správní rada se celou dobu snaží, aby nadace poskytovala efektivní podporu v této tak potřebné oblasti novinářské práce. Finanční podpora se nabízí také talentovaným žurnalistům, kteří mají něco za sebou a chystají se na investigaci dalšího velkého tématu.

Historický kontext

Podpora kvalitní žurnalistiky má v Maďarsku silnou tradici. V zemi, která strávila staletí pod cizí nadvládou, byla novinářská práce v maďarštině vždy vnímána jako jedna z mála příležitostí kultivovat a rozvíjet mateřský jazyk. Hrabě Lajos Hatvany (1880–1961), spisovatel, kritik, literární historik a řadový člen maďarské Akademie věd, je považován za posledního mecenáše umění a literatury v Maďarsku. Poskytoval záštitu

a podporu talentovaným, průkopnickým spisovatelům a básníkům. Založil a finančně podporoval jeden z nejvýznamnějších literárních časopisů „Nyugat“, který představoval pro spoustu nadaných spisovatelů jedinečnou příležitost publikovat své texty a působit na veřejné mínění v letech 1908–1941.

Zdroj:

dokumenty a webová stránka nadace Soma,
rozhovor s Andrášem Lókem, předsedou správní rady nadace

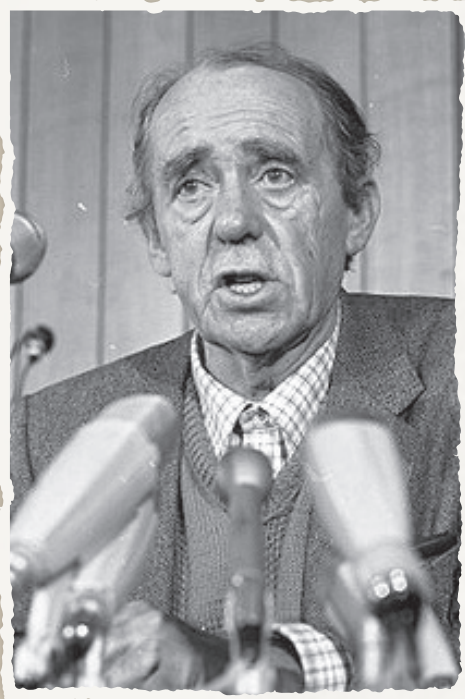
PŘÍKLADY FILANTROPICKÉHO DÁRCOVSTVÍ
V ZÁPADNÍ EVROPĚ

NADACE HEINRICHA BÖLLA

Nadace Heinricha Bölla vznikla jako instituce navázaná na německou Stranu zelených koncem 80. let v Kolíně nad Rýnem. Je to „nadace zelené politiky“, která působí v oblasti rozvoje demokracie, rovných práv a globalizace. Od roku 1997 sídlí v Berlíně.

Nadace Heinricha Bölla je nezávislá nezisková instituce a think tank napojený na německou Stranu zelených. Působí v oblasti společenské spravedlnosti, demokracie, globalizace v Evropě (zvláště ve střední a východní Evropě) a ve světě prostřednictvím vzdělávání, vytvářením prostoru pro diskusi, lobování za vstřícnější veřejnou politiku a podporou mladých intelektuálů. Od konce 80. let se nadace snaží přispívat k tomu, aby chom žili ve světě, který by její patron, Heinrich Böll, považoval za lepší pro nás pro všechny.

Heinrich Böll

Nadace Heinricha Bölla vznikla současně s feministickou nadací Frauenanstiftung a federací regionálních nadací Buntstift jako instituce svázané s německou Stranou zelených. V roce 1997 se tyto 3 organizace spojily v jediný subjekt pod jménem Heinricha Bölla, tedy jednoho z nejvýznamnějších a nejznámějších spisovatelů německé federace. V roce 1972 získal Nobelovu cenu za literaturu. Byl vášnivým kritikem německého politického života a zastáncem práv občanských aktivistů a politických vězňů. Böll byl také prezidentem mezinárodního PEN klubu a v 80. letech se aktivně podílel na mírovém hnutí. Zemřel v roce 1985 ve věku 69 let.

Se svolením Böllovy rodiny se na celostátním sjezdu Strana zelených dohodla, že nadace ponese jméno Heinricha Bölla, protože ztělesňuje jedinečné spojení politické angažovanosti, umělecké kreativity a osobní integrity. Posláním nadace je rozvíjet tradici hodnot a přesvědčení, která Böll vyznával, kultivací odvahy stát si za svým a být aktivní při podpoře důstojnosti a lidských práv. Nadace pracuje v pěti oblastech: demokracie, vzdělávání a kultura, ekologie, ekonomika a sociální otázky a mezinárodní vztahy. Nadace funguje jako „zelený think tank“ a mezinárodní politická síť podporující demokratické reformy, sociální inovaci a zelené hnutí na celém světě, zvláště pak v Evropě.

Nadace Heinricha Bölla dnes působí v Německu a ve střední a východní Evropě (Polsko, Česká republika, Slovensko, Ukrajina a Bělorusko), kanceláře má v Berlíně, Varšavě, Praze a v Kyjevě. Nadace organizuje Dialogue Forum Europe, což je diskusní platforma, která se zaměřuje na klíčová témata v regionu. Varšavská

kancelář má na starost realizaci regionálního programu „Genderová demokracie / ženy v politice“, kdežto o regionální programy Energetická politika a Klimatická změna se stará pražská kancelář nadace Heinricha Bölla. Kyjevská kancelář realizuje program Demokratická Ukrajina.

Péče o demokracii, dodržování lidských práv, prevence ničení globálních ekosystémů, posilování rovnosti žen a mužů, zajištění míru prevencí konfliktů v krizových oblastech a obrana svobody jednotlivců proti státu a ekonomickým silám – to jsou cíle, které inspirují myšlení a činnost nadace Heinricha Bölla.

výroční zpráva Nadace Heinricha Bölla, 2011

Nadace svých cílů dosahuje také prostřednictvím širší zaměřených programů, koordinovaných z Berlína. Pracuje na otázkách klimatické spravedlnosti vytvářením koalic pro reformu globálního zemědělství nebo pro změnu světové energetiky, propaguje řešení konfliktů a obnovu demokratických institucí, pracuje s německými a Evropskými lídry a zapojuje je do procesů řešení globálních problémů a podporuje umění jako výraz sociálního porozumění. Nadace také podporuje účast žen v politice a rozhodování a jejich rovnost před zákonem.

Nadace Heinricha Bölla vydává zprávy, analýzy a monografie s aktuálně naléhavou tematikou pro Evropu i pro svět. Organizuje semináře a konference, vzdělává novou generaci „zelených“ intelektuálů a vědců prostřednictvím stipendijních programů pro bakalářské, magisterské a doktorandské studenty.

PAMĚTNÍ FOND PRINCEZNY DIANY

Pamětní fond princezny Diany byl založen v září 1997, aby pokračoval v Dianině započaté humanitární práci jak ve Velké Británii, tak v zahraničí. Lidé z celého světa do něj přispěli částkou 20 milionů liber. K tomu bylo do základního jmění fondu vloženo dalších 80 milionů liber, které vydělaly komerční aktivity.

Pamětní fond princezny Diany vznikl sotva měsíc po její tragické smrti v roce 1997. Jeho posláním od založení je pokračovat v humanitárním snažení princezny Diany prostřednictvím grantové podpory, výzkumu a lobování za nepopulární, přitom naléhavá témata, jako je HIV/AIDS, paliativní péče, situace uprchlíků nebo pozemní miny. Do prosince 2012 fond plánuje podpořit neziskové organizace, které v prioritních oblastech fondu působí, celkovou částkou na 100 milionů liber.

Waleská princezna Diana

Diana Spencer se narodila v roce 1961 v anglickém Norfolku. Po svatbě s waleským princem Charlesem v roce 1981 se stala princeznou. Její humanitární práce začala o měsíc později, kdy si otevřela vlastním jménem nadační fond s cílem podporovat charitativní organizace. V roce 1980 začala navštěvovat nemocnice, kliniky a školy ve Velké Británii i v zahraničí. Stala se patronkou nebo čestnou předsedkyní celé řady organizací, jako třeba Great Ormond Street for Sick Children, Royal Marsden Hospital nebo The National Aids Trust a Leprosy Mission. Na cestách se dostala do severní Ameriky, Evropy, Angoly, Austrálie, Bosny, Egypta, Indie a Pákistánu. Zajímala se hlavně o témata, jejichž řešení vyžadovalo změnu postoje veřejnosti – pracovala s lidmi nakaženými HIV/AIDS, leprou nebo s oběťmi pozemních min.

Princezna Diana zahynula při tragické autonehodě 31. srpna 1997 v Paříži.

Pamětní fond princezny Diany vznikl necelé dva měsíce po její smrti k uctění a na připomínku její humanitární práce a hodnot, které vždy představovala. Zastánci jejího odkazu mají vizi spravedlivého světa, ve kterém si lidé váží menšin a pečují o potřebné a znevýhodněné. Tuto vizi naplňují především podporou organizací zaměřených na charitativní a osvětovou činnost a usilujících o zlepšení postavení znevýhodněných lidí a skupin ve Velké Británii a na celém světě. Členové fondu nicméně chtějí jít za hranice rozdělo-

vání grantů a zapojit se aktivně do diskusí o veřejné politice a jejích změnách, zadávat výzkumy na témata, která jsou pro fond důležitá, a spolupracovat s jinými dárci.

Fond podporuje nepopulární témata a reaguje na krizové situace, které vyžadují okamžité řešení. Opakovaně podpořil iniciativy, které by jinde nenašly zastání.

V březnu 1998, pár měsíců po založení, fond věnoval 18 milionů liber 90 neziskovým organizacím, které v průběhu svého života podpořila princezna Diana. Pak se fond rozhodl zaměřit na pomoc potřebným ve čtyřech prioritních oblastech: lidé ztracení na okraji společnosti, lidé, kteří přežili násilný konflikt, umírající a truchlící. V uplynulých devíti letech fond rozdělil v grantech na 71 milionů liber více než 350 organizacím po celém světě. Od roku 2007 se aktivity fondu zaměřily na čtyři hlavní cíle: zařazení paliativní péče do léčby lidí nakažených HIV/AIDS, rakovinou a dalšími nemocemi; podpora spravedlivého zacházení s uprchlíky a azylanty ve Velké Británii; podpora spravedlivého zacházení s lidmi ve výkonu trestu a zákaz používání pozemních min s cílem ochránit civilisty na celém světě.

V oblasti tvorby veřejných politik představitelé fondu vystupovali na obhajobu rodin vězňů, šířili osvětu o důsledcích používání pozemních min a také zřídili fond pro strategickou advokacii zaměřenou na poskytování paliativní péče lidem trpícím nevyčísitelnými chorobami v subsaharské Africe.

Pamětní fond princezny Diany byl nastaven tak, že utrácel víc než vydělával, aby mohl v dostatečné míře podpořit pečlivě vybraná témata a organizace. Jeho činnost bude ukončena v prosinci 2012. Do té doby v grantech přerozdělí na 100 milionů liber.

Zdroj:

www.theworkcontinues.org (oficiální webová stránka fondu)

NADACE GREGORIA MARAÑÓNA

Nadace Gregoria Maraňóna byla založena v roce 1988 v Madridu jako připomínka práce španělského endokrinologa a intelektuála. Posláním nadace je propagovat Maraňónovo dílo, prosazovat myšlenky participativní medicíny, které prosazoval, a podporovat biologický a medicínský výzkum. Nadace Gregoria Maraňóna vznikla s cílem uctít odkaz velkého španělského humanisty, politika a vědce první poloviny 20. století. Nadace usiluje o připomínku práce svého patrona a o rozvoj medicíny (především endokrinologie) ve Španělsku prostřednictvím grantů, cen, publikací a spolupráce různých vědeckých institucí.

Gregorio Maraňón

Gregorio Maraňón se narodil roku 1887. Byl průkopníkem endokrinologických studií ve Španělsku, napsal několik historických esejů a biografí a v neklidných časech španělské historie vždy pro svou generaci představoval silný liberální vliv. Ve věku 24 let byl jmenován vedoucím oddělení infekčních onemocnění v madridské Hlavní nemocnici. Maraňón vyvinul vlastní teorie o žlázách s vnitřní sekrecí, zdůrazňoval jejich vliv na lidské chování a v roce 1922 se stal členem madridské Královské lékařské akademie. Nedlouho poté založil Institut lékařské patologie, pobočku Hlavní nemocnice v Madridu, kde vedl rozrůstající se tým výzkumníků a asistentů, kteří od základů proměnili španělskou medicínu. V roce 1931 přizvala madridská univerzita do vědecké rady prvního zástupce endokrinologie a Maraňónovi na míru zřídila profesorské místo, na kterém setrval až do důchodu. Po založení Druhé španělské republiky se Maraňón stal jedním z nejvlivnějších intelektuálů republikánského hnutí a osobně

se účastnil práce na republikánské ústavě. Republice věřil až do hořkého konce v roce 1936 a bez ohledu na radikalizaci politického života vždy vyzýval k občanskému soužití a demokracii.

Po jeho smrti v roce 1960 chtěli jeho přátelé a kolegové uctít jeho odkaz a předat dále jeho humanitární vize v medicíně i v politice. U příležitosti oslav jeho nedožitých stých narozenin v roce 1987 byly položeny základy nadace zasvěcené jeho jménu a památce.

Posláním nadace je najít a oživit dílo Gregoria Maraňóna a vytvořit kompletní archiv, který bude k dispozici vědcům a studentům Maraňónových prací. Nadace také podporuje projekty vědeckého výzkumu Maraňón-

nova života a díla. V duchu pokračování úsilí svého patrona nadace podporuje rozvoj medicíny a biologie ve Španělsku: spolupracuje s národním kongresem Španělské asociace pro endokrinologii a výživu, s Královskou lékařskou akademií a s Centrem biologického výzkumu, vydává vědecké monografie na nejrůznější témata, která souvisí s Maraňónovými zájmy.

Nadace Gregoria Maraňóna byla od založení zapojená do celé řady různých aktivit. Od roku 1990 nadace organizuje Maraňónův týden, zaměřený na společenská a historická témata, ale také Vědecké dny, které umožňují španělské vědecké komunitě sdílet nejnovější objevy a poznatky. Výběrová komise každý rok volí témata a účastníky této události. Ve spolupráci s Centrem biologického výzkumu nadace vytvořila program výročních seminářů (do roku 1992) a financovala výzkumné záměry týmů, které Centrum biologického výzkumu sestavilo ve spolupráci se soukromými laboratoři. Od roku 1994 uděluje ve spolupráci s Královskou lékařskou akademií a ministerstvy školství a kultury cenu Gregoria Maraňóna za lékařský výzkum. Cena se uděluje každý druhý rok vědcům, kteří se mimořádně zasloužili o rozvoj španělské medicíny a lékařského vzdělání. Cena je považována za jednu z nejprestižnějších v zemi. Nadace zavedla také „Maraňónovu prezentaci“, kdy národní kongres Španělské asociace pro endokrinologii a výživu pozve světově uznávaného spíkra, který přednese zásadní přednášku na vybrané téma. Nadace Gregoria Maraňóna doposud vydala 14 monografií o Maraňónově životě a díle, o medicíně a o dalších humanitních oborech.

Zdroj:

www.fund-gregorio-maranon.com

NOBELOVA NADACE

Nobelova nadace byla založena 29. června 1900 ve Stockholmu jako zdroj financování Nobelovy ceny. Nadace byla zřízena závětí Alfreda Nobela, který odkázal převážnou část svého majetku na ocenění práce nejlepších vědců, mírových aktivistů a spisovatelů. Původní nadační jmění se pohybovalo okolo 31 milionů švédských korun (asi 186 milionů amerických dolarů). Jeho hodnota do roku 2011 vzrostla na stávajících 420 milionů dolarů.

Nobelova nadace je příkladem patrně nejznámějšího pamětního fondu na světě. Fond byl zřízen poslední vůlí švédského chemika, výrobce zbraní a pacifisty Alfreda Nobela, aby podporoval světovou vědu, literaturu a mír. Nobelova nadace uděluje od roku 1901 každoročně cenu nejvýznamnějším osobnostem vědy, literatury a mírového hnutí, a propaguje tak celoživotní práci laureátů i dárce s cílem podpořit rozvoj lidstva prostřednictvím mimořádných osobností.

Alfred Nobel

Alfred Nobel se narodil ve švédském Stockholmu v roce 1833. Byl synem vynálezce a inženýra a brzy následoval otcovy šlépěje. Začal se věnovat výrobě železa a oceli, výrobě trhavin (nejprve nitroglycerinu a pak dynamitu) a zbraní. Založil na 90 továren a vlastnil 350 průmyslových patentů, první z roku 1857 na plynoměr a nejznámější o deset let později na dynamit.

Přestože se Alfred Nobel v profesionálním životě věnoval zbraním a trhavinám, byl pacifistou a hluboce se zajímal o sociální a mírová témata – a jeho názory byly dokonce ve své době považovány za radikální. Jeho pohled na svět patrně ovlivnilo cestování – jako chlapec pobýval s rodinou v Petrohradu, jako mladík studoval chemii ve Francii a ve Spojených státech, a přestože většina jeho továren byla ve Švédsku, vlastnil domy v Paříži a v San Remu, kde trávil větší část roku. Mluvil plynně několika světovými jazyky včetně angličtiny, francouzštiny, němčiny a ruštiny, psal poezii a divadelní hry.

V roce 1884 byl Alfred Nobel jmenován členem Královské švédské akademie věd, která později bude vybírat dva laureáty Nobelovy ceny, a v roce 1893 přijal čestný doktorát od univerzity v Uppsale. Nobelova nadace byla zřízena závětí Alfreda Nobela, který vešla ve známost po jeho smrti v roce 1896. Jeho vůlí bylo zřídit fond, jehož výnosy by se „*ve formě cen rozdělovaly osobám, které v předešlém roce nejvíce přispěly k prospěchu lidstva*“. Ceny se měly rozdělovat v pěti disciplínách: fyzika, chemie, fyziologie/medicína, literatura a mír (Nobel to vyjádřil tak, že cena za mír má být udělena tomu, kdo „*vykoná nejvíce nebo odvede nejlepší práci pro soužití národů, zrušení nebo omezení armády a pro uspořádání a propagaci mírových kongresů*“). Nobelova cena se uděluje mezinárodně, protože dárce si výslovně přál, aby byla udělena bez ohledu na národnost kandidáta.

Cílem dnešní nadace je zastupování Nobelovy instituce navenek a hájení společných zájmů institucí, které rozhodují o udílení cen pojmenovaných po Alfredu Nobelovi (Královská švédská akademie věd pro fyziku, chemii a ekonomii, Nobelova společnost při Institutu Karolinska pro psychologii a lékařství, Švédská akademie pro literaturu a norská Nobelova komise pro Nobelovu cenu míru).

Můj zbylý majetek nechť je investován do bezpečných dluhopisů. Takto vytvořený fond bude vynášet každoročně úrokový výnos, který nechť je ve formě cen rozdělován osobám, které v předešlém roce nejvíce přispěly k prospěchu lidstva.

citát z Nobelovy závěti

Nobelova nadace byla založena vykonavatelem poslední vůle Alfreda Nobela, kterými byli Ragnar Sohlman a Rudolf Lilljeqvist. Formální a administrativní záležitosti zřízení nadace zdržely až do roku 1901. První cena byla udělena 10. prosince téhož roku.

Dnešní Nobelovy instituce zahrnují Nobelovu nadaci, Institut udělování Nobelových cen a Sdružení Nobelovy nadace, které koordinuje komunikaci mezi nobelisty a nadací a tvoří zastřešující organizaci pro Nobelovo muzeum, Nobelova média, Nobelovo centrum pro mír (které dokumentuje a shromažďuje příběhy laureátů Nobelovy ceny a Alfreda Nobela) a Vzdělávací fond Nobelovy nadace (který podporuje osvětové a informační projekty související s propagací života a díla držitelů Nobelovy ceny).

Nobelova cena nadále patří mezi nejprestižnější ocenění na světě. Je udělována na základě velmi pečlivého výběru, ve kterém jsou kandidáti nominováni členy akademií věd, univerzitními profesory, vědci, držitelé Nobelovy ceny, poslanci parlamentů, kteří jsou k tomu individuálně vyzváni, a členy jednotlivých hodnotících komisí Nobelovy ceny. Díky pečlivé správě Nobelova fondu jsou komise a jejich rozhodování zcela nezávislé.

V letech 1901–2011 získalo 853 laureátů Nobelovy ceny celkem 594 cen, včetně 23 organizací – Mezinárodní červený kříž byl oceněn třikrát a UNHCR dvakrát, 332 cen bylo uděleno individuálně, 130 cen bylo sdíleno dvěma a 87 cen třemi laureáty.

Každý laureát Nobelovy ceny získá diplom, metál a finanční ocenění ve výši 10 milionů švédských korun, v přepočtu asi 1,4 milionu dolarů. Finanční ocenění je určeno na další rozvoj práce laureáta, který se tak stá-

vá svobodnější a nezávislejší. Nobelova cena tak uznáním jednotlivců rozvíjí světovou vědu a literaturu. Celá řada laureátů ze získané ceny zakládá své vlastní nadace a instituce. Jedním z posledních případů je Nadace Wisławy Szymborské zřízená její závětí v květnu 2012. Jejím posláním je podporovat polskou literaturu, uchovávat archiv Wisławy Szymborské a udílet ceny za literaturu.

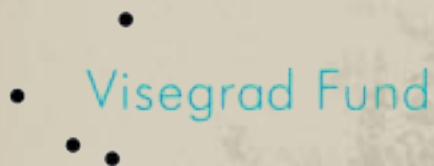

Zdroj:

www.nobelprize.org

Publikace vznikla v rámci projektu

„Vše, co potřebujete vědět o fondech – tradice dárcovství jednotlivců v zemích Visegrádu“
financovaného Mezinárodním visegrádským fondem.

Vydal: Akademie rozvoje filantropie v Polsku, Asociace Komunitních nadací České republiky,
Sdružení Civitalis, Nitranská komunitní nadace a Komunitní nadace Biłgoraj.

Vedoucí vydání: Paweł Łukasiak, Karolina Jurek, Aneta Kapel
Sběr dat a texty: Gabriella Benedek, Magdalena Biejat, Daniela Danihelová, Mikuláš Gažo, Petra Hadžová,
Tomáš Krejčí, Edit Kovács, Lubica Lachká, Maciej Mulawa, Tamás Scsaurszki, Kateřina Valešová

Obálka: KROPLA WYOBRAŹNI

Akademia rozvoje filantropie v Polsku
Varšava 2012

